POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVOM

1234 1934

GOSPINA KRUNICA

ZAGREB 1934

GOD. XVIII. BROJ 8

»GOSPINA KRUNICA«, glasnik štovatelja presv. Krunice, izlazi početkom svakoga mjeseca. — GODIŠNJA PRETPLATA: redovita Din 10, dobrovoljna Din 15, za inozemstvo Din 25.—. UREDNIK: o. Stjepan Lebedina. — IZDAVAČ: dominikanska naklada »Istina«. ADRESA Uredništva i Uprave: »Gospina Krunica« Zagreb, Kažotićev trg 4. — NA UREDNIŠTVO se šalju članci, dopisi, izvještaji, pjesme, slike i sve, što se odnosi na kruničarske organizacije, a na UPRAVU se šalje pretplata i milodari. — Broj našeg čekovnog računa 36.817. — Telefon broj 64-14.

KOLOVOZ 1934 AUGUST

		Opći kalendar		Dominikanski kalendar
S	1	Petar u okovima	1	
Č	2	Porciunkula, Alfonzo	2	
P	3	Augustin biskup zagre.	3	Bl. Augustin Kažotić, biskup. Isp. (1323.).
S	4	Dominik pr. (Nedjeljko)	4	**Sv. Otac Dominik**[1]), Utemeljitelj dom.
N	5	**11. po Duh.**, Snij. Gospa	5	**I. Nedjelja mj.**[2])
P	6	Preobr. Kristovo	6	
U	7	Kajetan, prizn., Donat b.	7	
S	8	Cirijan i dr. mučenici	8	Bl. Ivanica od Aze, majka sv. Dominika
Č	9	Ivan Vianey, Roman	9	Bl. Ivan iz Salerma. Isp. (1225.).
P	10	Lovro mučenik	10	
S	11	Suzana dj. i m., Digna	11	
N	12	**12. po Duh.**, Klara djev.	12	**II. Nedjelja mj.**[3])
P	13	Svatopluk, Hipolit	13	
U	14	Eusebije pr., Anastazije	14	
S	15	Vel. Gospa (Uznes. BDM)	15	**Uznesenje bl. Dj. Marije (Vel. Gospa).**[1])
Č	16	Rok, Joakim	16	
P	17	Hijacint, Julijana	17	**Sv. Hijacint. Isp.** (1257.).[4])
S	18	Jelena Križarica	18	Bl. Ajmo Tapareli. Isp. (1495.)
N	19	**13. po Duh.**, Ljudevit b.	19	**III. Nedjelja mj.**[5]) — Bl. Emilija Bikieri. Djev. (1314.).
P	20	Stjepan kr., Bernard	20	
U	21	Ivana Franciska ud.	21	
S	22	Timotej, Simforijan	22	
Č	23	Filip Benicij	23	Bl. Jakov iz Mevanije. Isp. (1301).
P	24	Bartolomej ap.	24	
S	25	Ljudevit kr. (Ludovik)	25	
N	26	**14. po Duh.**, Zefirin	26	**Zadnja Nedjelja** mj.[6])
P	27	Josip Kalasancij	27	
U	28	Augustin biskup	28	
S	29	Glavosjek Ivana Krst.	29	
Č	30	Ruža Limska	30	**Sv. Ruža Limska. Djev.** (1617.).[4])
P	31	Rajmund (Rajko)	31	

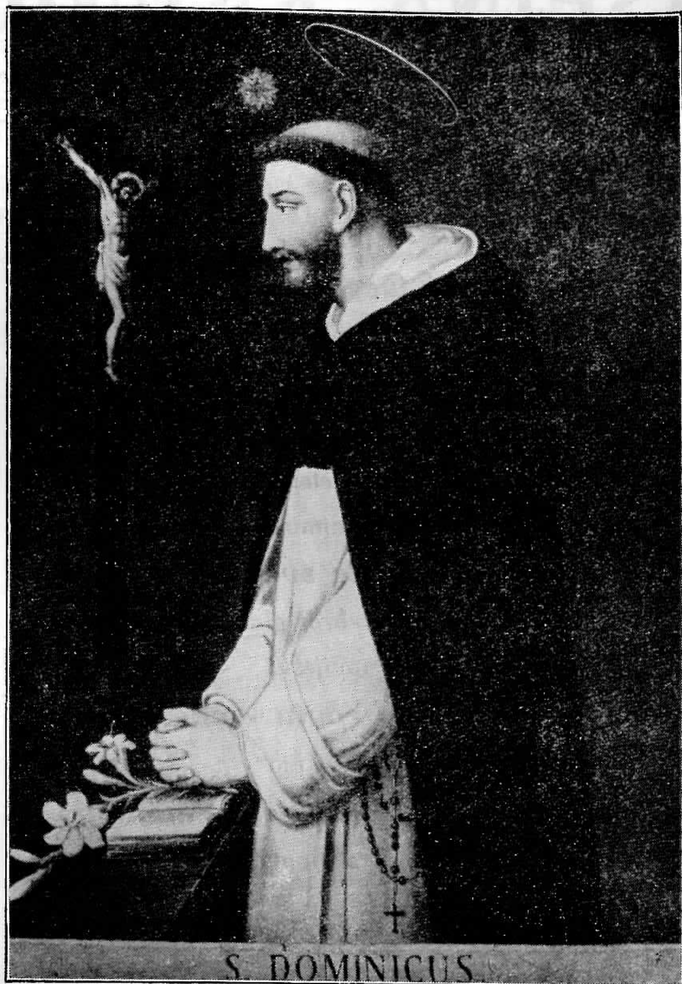
[1]) Potpuni oprost za članove Trećeg Reda, Bratovštine presv. Krunice te za sve vjernike, ako pohode dominikansku crkvu.
[2]) Dva potpuna oprosta za članove Bratovštine presv. Krunice: a) ako pohode crkvu Bratovštine; b) ako prisustvuju ophodu i pohode oltar Bratovštine.
[3]) Potpuni oprost za članove Bratovštine Imena Isusova.
[4]) Potpuni oprost za članove Trećeg Reda i za sve vjernike, ako pohode dominikansku crkvu.
[5]) Potpuni oprost za članove Žive Krunice.
[6]) Potpuni oprost za sve vjernike, ako redovito mole u društvu s drugim triput sedmično jedan dio presv. Krunice.

GOSPINA KRUNICA

GOD. XVIII. ZAGREB, KOLOVOZ 1934. BROJ 8

Tebi
slavni Oče Dominiče
koji si
pred sedam ravno stoljeća
nepogrešnom odlukom Kristova Namjesnika
bio upleten
ko najubaviji i najmirisniji cvijet
u vijenac svetih
ovaj spomen-broj glasnika
koji naviješta
svetost - moć - ljepotu - one molitve
kojoj si ti bio
začetnik - otac - širitelj - molitelj
i koju si nama
ko najdraži zalog ljubavi ostavio
mi svi
tvoja vjerna djeca i odani štovatelji
u ovoj jubilejskoj godini tvoje slave
zahvaljujući - slaveći - moleći
prikazujemo

SV. DOMINIK PRED RASPELOM

(Naslikao Bozzano. — Svečeva soba u samostanu sv. Sabine u Rimu)

O svijetlo Crkve, naučitelju istine, ružo strpljivosti, bjelokosti čistoće, vodu mudrosti badava si dijelio, propovjedniče milosti, združi nas sa blaženima.

R. *Moli za nas, sv. Oče Dominiče.*

O. *Da dostojni postanemo obećanja Kristovih.*

Pomolimo se.

Dopusti, molimo, svemogući Bože, da mi, koji smo težinom naših grijeha pritisnuti, zagovorom bl. Dominika, ispovjednika tvoga, Oca našega, olakšanje postignemo. Po Kristu Gospodinu našem. Amen

Bula pape Grgura IX. kojom je sv. Dominik proglašen svecem

GRGUR BISKUP,

sluga službenika Božjih, časnoj našoj braći nadbiskupima i biskupima, predragim našim sinovima opatima, priorima, arhiđakonima, arhiprezbiterima, dekanima, prepozitima i ostalim crkovnim poglavicama, do kojih dođe ovo pismo

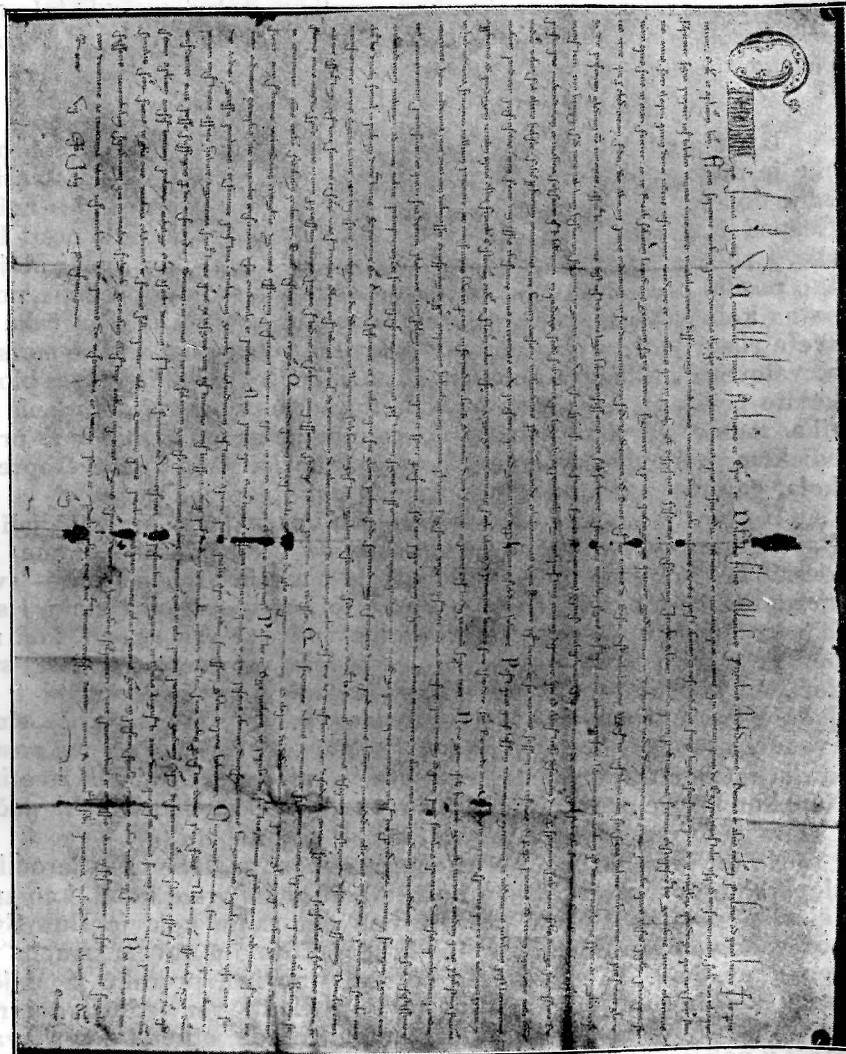
POZDRAV I APOSTOLSKI BLAGOSLOV!

Izvor mudrosti, Riječ Očeva, koja je po naravi sama dobrota i čije je djelo smilovanje, otkupljuje i obnavlja one, koje je stvorio, i bdije do konca vjekova nad vinogradom, što ga je premjestio iz Egipta. Gospod Naš Isus Krist očituje nova znamenja radi nestalnosti ljudske, i zbog sumnja nevjernika čini ova čudesa. Nakon smrti Mojsija, t. j. poslije prestanka zakona, da bi ispunio obećanja pređima, popeo se na kola vođena od četiriju evanđeoskih konja, i uzeo u ruke luk svete riječi svoje, koji je prema Židovima sveđer napet, i na morskim se valovima približava neizmjernoj pučini naroda, kojih je spas bio slikovito prikazan u Rahabi, te hoće da nogama pogazi pouzdanje Jeriha, naime slavu svijeta,koji je na udivljenje puka bio već prvim odjekom propovijedi svladan. Prorok Zakarija vidio je četveroprežna kola, gdje po četiri puta jure između dvije gore od mjedi.

U prva kola bijahu upregnuti riđasti konji. Oni su predstavljali poglavice naroda, junake na zemlji, koji se po primjeru Abrama, oca vjernikâ, podvrgoše po vjeri Bogu i da očuvaju — kao i on — svoju vjeru, omastiše svoje odijelo u Bosri, to jest u stiskama mukâ i svojom krvlju poprskaše sve svoje bojne znakove. To su oni, koji radi buduće slave prezreše svijet i postadoše mučenici, to jest svjedoci, te svojom ispovijeđu potpisaše knjigu novoga zakona i nadodaše svojoj ispovijedi svjedočanstvo čudesa. Oni posvetiše službi evanđelja knjigu i hram, koji je djelo Božje, a ne ljudsko, i sve posude krvlju razumnih žrtava, što prinesoše na mjesto nerazumnih životinja. Napokon baciše propovjedničku mrežu na nepreglednu morsku pučinu i sabraše Crkvu od sviju naroda, što su pod nebom.

No jer je velik broj porodio preuzetnost, a sloboda se izrodila u zloporabu, pojaviše se druga kola, a pod njima vrani konji, kao znak žalosti i pokore. Oni su predstavljali onu četu, koju je Duh Sveti pod vodstvom sv. Benedikta, tog drugog Elizeja u novom Izraelu, poveo u pustinju. Ta nova četa povrati sinovima prorokâ izgubljenu sreću zajedničkog života, uspostavi prekinuti vez jedinstva i radi svojih dobrih djela proširi se do sjevernih međa, otkuda dolazi svako zlo, i u pokajanim srcima pripravi stan onomu, koji ne prebiva u tijelu podložnu grijehu.

Poslije toga htjede na neki način okrijepiti izmoreno stado i da, namjesto žalosti zavlada radost, pa se pojaviše treća kola s bijelim konjima, to jest Braća Reda cistercitâ i Joakima iz Flore, koji iziđoše iz pokorničke kupelji, slični ostriženim ovcama, puni mlijeka lju-

Faksimile latinskog izvornika Bule, kojom je Grgur IX. sv. Dominika proglasio svetim
(Čuva se u dominikanskom samostanu u Bolonji)

bavi, a pred njima ide sv. Bernard, kojega Bog napuni svojim duhom; on ih povede u plodne doline, da prolaznici, po njima oslobođeni, glasno zazivlju Boga u pomoć, pjevaju mu hvalospjeve i podignu nad vodama šator Gospoda vojskâ.

S ovim trima četama branio se novi Izrael od jednaka broja naoružanih filistejskih četa. No u jedanaestom satu, kad dan već naginjaše k večeru i ljubav u mnogim radi opačina bijaše ohladnjela, te je Sunce pravde već tonulo na zapadu, Otac obitelji sabra još bolju četu, da mu obrani vinograd, što ga svojom rukom zasadi i u razna vremena po najmljenim radnicima obrađivaše, ali sada ne samo da bijaše prepun drača i korova, već ga i veliko mnoštvo malih, škodljivih lisica bijaše gotovo sasvim izrovalo. Stoga je Bog, kako se možemo uvjeriti na svoje oči, poslije onih prvih triju simboličkih kola, podigao čete B r a ć e P r o p o v j e d n i k â i M a l e B r a ć e, pod njihovim izabranim, junačkim vođima, i to pod slikom četvrtih kola, u kojima su upregnuti šareni, jaki konji.

Sveti Dominik bi jedan od tih vojskovođa, kojemu Bog podijeli jakost i žar vjere te ga, kao konja svoje slave, obdari rzanjem božanskog propovijedanja. Već u djetinjstvu imaše muževno srce, mrtvio je tijelo i tražio začetnika života. Posvetivši se Bogu živio je po Pravilima sv. Augustina; natjecao se sa Samuelom u revnosti oko službe Božje i bi drugi Danijel u čežnji za božanskim željama. Kao hrabar junak stupao je po putu pravednosti i po tragovima svetaca; nije se gotovo ni odmarao od straže šatora Božjeg, poučavanja i rada za Crkvu. Podlagao je pût volji, a osjetila razumu, i postavši jedan duh s Bogom, nastojaše se neprestanim promatranjem združiti s njime, ali ipak da u svom srcu i djelovanju ne umanji ljubav prema bližnjemu. Dok smrtne rane zadavaše tjelesnim nasladama, a sjajnom svjetlošću prosvjetljivaše zaslijepljenu pamet bezbožnikâ, drhtahu pred njim čete krivovjeraca, a radovaše se Crkva vjernika. Milost je kod njega rasla s godinama i želja za spasenjem duša zanije ga s takovom radošću, da ne bijaše zadovoljan, što se sam posvetio riječi Božjoj, već potaknu na apostolski rad toliki broj ljudi, te je zaslužio, da mu i ime i djelo bude uneseno među patrijarhe.

Kao pastir i vođ izabranoga puka, svojim zaslugama ustanovi novi Red Braće Propovjednika, uredi ga svojim primjerima i ne prestaje ga utvrđivati očitim i istinitim čudesima. On naime za svoga smrtnog života između drugih znakova, što potvrdiše njegovu moć i svetost, podijeli govor nijemima, vid slijepima, sluh gluhima, život uzetima, zdravlje velikom mnoštvu bolesnika, i tim čudesima pokaza, koji duh oživljavaše prah njegova svetog tijela.

Mi dakle, koji smo s njim općili za vrijeme, kad bijasmo u nižoj crkvenoj časti, i koji smo u promatranju njegova života imali stalan dokaz njegove svetosti, sada, kad vjerodostojni svjedoci potvrdiše istinitost njegovih čudesa, nadamo se sa cijelim stadom Gospodnjim, koje je povjereno našoj brizi, da će nam on milošću Božjom biti od koristi svojim molbama, i da će nas svojim moćnim zagovorom pomagati na nebu, poslije nego nas je svojim dragim prijateljstvom tješio na

zemlji. Stoga smo ga po savjetu i privolom naše braće i sviju crkovnih poglavica, koji se u to vrijeme nalažahu kod svete Stolice, odlučili ubrojiti među svece. Zato neoporecivo određujemo i ovim vam pismom nalažemo, da svečano slavite i naredite, da se njegova svečanost slavi na 5. kolovoza, to jest uoči dneva, kojeg odloži breme tijela i pun zasluga uniđe u grad svetaca, da se Bog, kojega je on štovao za života, gane na jegove molbe i udijeli nam svoju milost ovdje na zemlji, a slavu u vječnosti.

Osim toga želimo, da se grob toga velikoga ispovjednika, koji svojim čudesima proslavljuje cijelu katoličku Crkvu, što pobožnije pohađa i štuje od kršćanâ, pa stoga milostivo podijeljujemo svim pokajanim i ispovjeđenim vjernicima, koji ga na dan njegove svetkovine pobožno i časno posjete, oprost pokore od jedne godine, a zato se oslanjamo na milosrđe Božje i na vlast svetih apostola Petra i Pavla.

Pisano u Rieti-ju na 3. srpnja, osme godine našeg pontifikata« (1234.).

DIVNE L' NADE...
(O spem miram...)

Divne l' nade, što je dade
Plačnima u smrtni čas,
Kad obeća biti braći
I po smrti štit i spas!

Vrši, Oče, što si reko
Molitvom pomozi nas.

Čudesno si ozdravljao
Tijelo svijetu bolesnom,
Naših duša boli sada
Liječi moću Kristovom.

Vrši, Oče, što si reko
Molitvom pomozi nas.

(Iz crkvene liturgije)
(Responsorij na Svečev blagdan)

Himna sv. Dominiku

Nad tvojim grobom sedam je vjekova
Proteklo brzo kô sjaj meteora,
Pišući zlatom zvijezdanog sred mora
Vječna ti slova.

Duša, gle, tvoja — sada ko i prije —
Božju ljepotu odrazuje bijelu,
Još ti se divna ugasila nije
Zvijezda na čelu.

Ljepšu od sunca, od ponora dublju
Istinu svetu pružao si svima,
Držeći čvrsto nevjerskih sred tmina
Goruću zublju.

Utjehe kalež napunjen iz vira
Kristova srca davati si smio:
Jednima otac, drugima si bio
Anđeo mira.

Red, koji sretno tvoju stazu slijedi,
Ljubavi tvoje najveće je djelo.
Spomenik sebi podigo si smjelo
Jači od mjedi.

Kreposti tvoje — ures Crkve to su
Strpljiva ružo, nevinosti ljere,
Spusti na duše žedne prave vjere
Istine rosu.

Daj da nam oči rajske vide žale
Poslije borbe na tom svijetu bijednom;
Presvetom Trojstvu s tobom da svi jednom
Pjevamo hvale.

Fra Rajmund Kupareo O. P.

Apostolsko pismo Svetoga Oca Pape Pija XI. upravljeno Generalu dominikanskog Reda prigodom 700-godišnjice kanonizacije sv. Dominika

PIO PAPA XI.

Ljubljeni sine,

pozdrav i apostolski blagoslov!

Motrimo, kako je slavna i veoma časna obitelj sv. Dominika opravdanim i preugodnim veseljem obuzeta zato, jer se već navršava sedamstogodišnjica, otkako je taj veliki Utemeljitelj po Grguru IX., našem pretšasniku, uzdignut i odlikovan čašću nebesnika. Bila je zacijelo veoma poznata i sigurna krepost i vrlina Dominika Guzmana, ako ga je, iza nepunih trinaest godina od njegove smrti, ubrojio među svete. Uostalom sama uzvišenost i veličina službe, koju je povjerio premudri Bog ovom Ocu Zakonodavcu, da je izvrši, zahtijevala je zaista uzvišenu i osobitu svetost života.

Poznato je naime, da je na svršetku dvanaestog vijeka moćna sljedba Katara navijestila i zapodjenula strašni i sudbonosni rat kršćanskim narodima, pa i samoj božanskoj vjeri. Ovaj novi i veoma opasni rod manikejske vjere, dok se je očito ili potajno šuljao u razne dijelove Evrope, potpuno je bio zarazio Ocitaniju, današnju južnu Francusku. Začetnici ove krive vjere bijahu u gradu Albi, a jer je tu bilo krivovjercima sjedište i prva poslovnica, bijahu prozvani Albigezi. Ovi se brzo raširiše, prvo zato, jer su ih štitili knezovi i plemići, drugo zato, što je kod katolika falilo kršćanske svijesti, a kod svećenstva budnosti i kreposti. A mnogi su prešli na albigešku zarazu zato, jer ih je primamio neki njihov obred, nazvan »utjeha«. Koji bi dobili taj obred, hvastali su se radi svojih strogih kreposti i bahato se nazivali »savršeni«. Ostali pak — a tih je bio najveći broj — zvali su se naprosto »vjernici«. Oni su ovaj obred odgađali do smrti, te su držali, da mogu živjeti po miloj volji, slobodni od svakog ćudorednog zakona. Zato slijedba albigeška, na oko zaštitnica vjere i ćudorednog zakona, a uistinu najgora rušiteljica i upropastiteljica, bijaše velika nesreća za kršćanski narod. I nije se tu radilo o kakvoj vierskoj zabludi, koja bi se samo protivila kršćanskoj nauci, već je svako vjersko i ćudoredno načelo stavljala ta vjera u sumnju, te ne praveći nikakve razlike između dobra i zla, između kreposti i strasti, dovodila je u najveću opasnost same temelje ljudskog razuma i društvene uljudbe.

U tolikoj pogibli premudri je Bog svojoj Crkvi pružio jaku obranu. Najprije su sv. Oci Pape po svojim pismima i po svojim poslanicima mnoge biskupe i apostolske muževe pozvali, da bi zacijelili rane, koje su zadali krivovjerci kršćanskom narodu, zatim su, podigavši križarsku voinu, navijestili rat, da krivovjerce i njihove kolovođe potisnu i svladaju. Ali, što je najviše pomoglo katoličkoj vjeri, i ujedno bio najsjajniji dokaz prave Crkve Kristove, bila je krepost i sjajni značaj onih svetih muževa, koji su svojom krepošću i sposobnošću zamračili lažni sjaj protivnika, a sile i navale njihove oslabili i skršili.

Između ovih heroičkih muževa odlikovao se Dominik Guzman, koji, pošavši iz Španjolske u Francusku, sa svom se snagom suprotstavi krivovjerju albigeškom. On je naime, propovijedajući Otajstva Kristova, pa upravljajući žarku molitvu Bogu, prezirući zemaljske

SV. DOMINIK (Kiparski rad Nikole dell'Arca. — Svečeva bazilika Bolonji)

stvari priveo mnoge rastavljene od Crkve Kristove na prvotnu vjeru. I ovaj preodabrani muž, poslije tolikih pobjeda ne miruje. Zastarjela zla bijahu duboko pustila žile, koje još ne bijahu sasma iščupane, a neprijatelji, jednom potisnuti, mogli su opet istu i još jaču bitku zapodjeti. Trebalo je dakle novu obranu stalno ustanoviti i svetu vojsku pripraviti, koja bi, uvijek poredana i pripravna, odbila obnovljene navale krivovjerja, i koja bi nepovrijeđenu vjeru Kristovu branila i čuvala. Dominik, razmišljajući dugo i mnogo o ovome, odluči usta-

novitu družbu redovnika, koji bi kao pomoćne i pomične čete mogli poslužiti brzo i uspješno svetoj Crkvi, gdje bi god se ukazala pogibao. I tako, nadvladavši mnoge zapreke, osnova Red Propovjednika, koji papa Honorije III. postavi pod svoju osobitu obranu i zaštitu, a njegove članove nekim proročkim duhom nazva »pravim svijetlima svijeta« i »borcima vjere«. Prvi pak samostan, koji ustanovi, bijaše sv. Marije u Prulju i tu bi prva koljevka Marijine Krunice. A tada se uzredaše po Evropi mnogi samostani, kao u Tuluzi, Parizu, Bolonji i po Španjolskoj, odakle je vukao lozu sam sveti patrijarha Dominik.

Veoma je uzvišena i poglavita zadaća ovoga Reda, kao što i samo ime »Propovjednika« označuje, Kristov nauk javno tumačiti i rasvjetljivati, neka bi vjernici podučeni božanskom riječju i privučeni nebeskom nagradom drage volje prionuli uz Božje zapovijedi i uz naredbe sv. Crkve. Ali Otac Zakonodavac veoma je dobro razumio, da ne će biti uspješno propovijedanje Evanđelja, ako ga ne budu dva sredstva pretekla i pratila, svagdanja naime molitva i neprestano proučavanje svetih stvari. Vruća molitva upravljena Bogu, lako privlači darove nebeske, po kojima glas govornika ne će samo oblijetati oko ušiju slušatelja, već će sići do u dno srdaca, da ih umekša, ispravi, svine. A gorljivo razmišljanje i proučavanje božanskih stvari iz sv. Pisma crpi neizrecivu jakost i hranu te pruža najtemeljitije dokaze, koji govoru čovječjem davaju neku božansku snagu. Radi toga Otac Dominik, posjedujući neku neobičnu razboritost, dok je izrađivao konstitucije novog Reda, više je pravila uzeo iz drugih kanoničko-regularnih Redova, a opet je sastavio nove zakone, koji su odgovarali posebnoj njegovoj namjeri i osnovi. S pravom se dakle u svetom bogoslužju čita: »Muža kanoničkog poveća na apoštolskog«.

Budući je propovijedanje riječi Božje usko združeno sa naukom svetih stvari, to se činilo veoma podesno Utemeljitelju toga Reda, da prve samostane osnuje u onim gradovima, koje gore spomenusmo, gdje su naime cvala slavna sveučilišta. Jer je taj Naučitelj, koji provede cvijet mladosti svoje na univerzi u Palenciji, zrelo prozrio, koliko doprinosi duboko proučavanje svetih znanosti za obranu vjere i katoličke Crkve, zato u vašem redu obično se i ne smije podići samostan bez »naučitelja«.

Između pak toliko preslavnih sinova sv. Dominika, koji se znanjem i krepošću odlikovahu, ne možemo a da ne spomenemo one najučenije i nasvetije muževe Alberta Velikog i Tomu Akvinskog. Prvog smo mi u najnovije vrijeme uresili časnim naslovom »Naučitelja Crkve«, a drugi, prvak svetog bogoslovlja, od neumrle uspomene Lava XIII bi određen nebeskim zaštitnikom svih katoličkih škola. Ne smijemo još premučati Tomu de Vio, svete rimske Crkve kardinala, zvana također Kajetan. Njegova će se naskoro četiristogodišnjica smrti svečano proslaviti.

Ali nije spasonosni glas Braće Propovjednika, dopro samo do sinova katoličke Crkve, već do samih nevjernika. Već prve godine

iza smrti sv. Dominika dominikanskih misijonara bilo je po Grčkoj i u samom Carigradu, odakle poznije doprijeśe do najskrajnijih granica Istoka. Iz Španjolske pak u Afriku zaploviše. Za otkrića Amerike preko Atlantskog Oceana dođoše tamo da brane prava poganskih urođenika tu kao i drugdje te sagradiše samostane.

Slavna pak obitelj sv. Dominika, kroz toliko vjekova u tolikim prigodama i naporima prokušana, prvašnju brigu oko duša, po nekom joj nasljednom pravu od starih predanu, i u sadašnje vrijeme u svojim članovima goji i promiče. I sama nova pravila Reda, koja su netom objelodanjena, nijesu zaista nego neko razlaganje prvih, prema novim potrebama vremena udešena. Prema tomu se može slobodno ustvrditi, da se narav i smjer, od istog njihovog Utemeljitelja u njegovim sinovima utisnuti i zacrtani, kroz tolike vijekove nijesu nigda promijenili.

Radi toga mi, koji sinove sv. Dominika s velikom blagohotnošću k sebi primamo i koji se ponosimo, što smo njihov pokrovitelj, velebnim svečanostima, koje će se skoro obavljati po svem svijetu, s osobitim ćemo se nastojanjem i veseljem pridružiti. Sve pak sinove sv. Dominika žarko potičemo, da vjerno slijedeći stope svog Oca, zdušno i marljivo ispunjaju njegove premudre zakone i odredbe, baš kako su potvrdili svagdanjom vježbom i primjerom toliki sveti i razboriti pretšasnici.

U naše doba, ne manje nego li u prošla vremena, potražuje sv. Crkva apostolske muževe, koji bi, naresени najvećom neporočnošću života i nevinošću srca, poradili sa svim nastojanjem oko nauka Božjih stvari, oko prave pobožnosti i oko propovijedanja riječi Božje.

Ne drukčije no u dvanaestom vijeku i sada mnoge se i kobne zaraze na sve strane šire protiv vjere i ćudoređa, a prava Božja i naravna često se očito i javno preziru. Ljudi gotovo svugdje posižu za bezbrojnim prolaznim strastima, i grozničavo traže kratka i isprazna dobra, kao da bi ovozemno putovanje bilo istiniti i vječni život.

Potrebno je dakle, da se Božji zakon neprestano razmišlja, i da se zdušno shvati, eda se vjernici jasno poduče, sjećajući se, da je ovaj smrtni život put za bolji i nebeski, za koji smo upravo i rođeni. Danas plemena i narodi, malo cijeneći pomoći nebeske, traže i zahtijevaju ponajviše ljudske naravne pomoći i probitke. Treba dakle život nadnaravni duboko osjećati, i za njega se zagrijati i Božju pomoć svagdano iskati, bez koje nikakovo dobro ne možemo učiniti.

A ne fali u tako plemenitom i plodonosnom apostolskom djelovanju drugova i pomoći: imate naime toliko udruženja jednog i drugog spola, a zovu se »trećoreci« koji u svakoj kreposti i nauku treba da su povezani, tako da »Katoličku akciju« prama uputama obređenim od mjesnih Biskupa, mogu djelotvorno raširiti. Mladići poglavito, koji bi željeli surađivati u Katoličkoj Akciiji, neka zrelo usvoje zdravu nauku Crkve i neka je provode u svome praktičnom životu. Tako će moći da privuku svojim primjerom i svojom riječju svoga bližnjega na kršćanske kreposti i na sveti život.

U sretni čas spada, da se slavi svečano godišnjica svetog Dominika naskoro mjeseca srpnja, a to malo poslije Svete Godine, koju smo htjeli da bude posvećena božanskom Otkupitelju. Jedno naime između oružja, koje je upotrebio sv. Dominik da privuče krivovjerce, kako dobro znadu katolici, bila je veoma moćna Marijina Krunica. Ovaj način moljenja pokaza sv. Dominiku sama bl. Djevica i on ga rasprostrani na sve strane katoličkog svijeta. Pa zaista, odakle ova preugodna molitva prima toliku krepost i uspješnost? Sigurno od samih Otajstava božanskog Otkupitelja, kad se pobožno i bogoljubno razmišljaju i produbljuju. I s pravom se može reći, da je Marijina Krunica početak i temelj, na kojem se oslanja Red sv. Dominika, da izgradi život svojih sinova i da pribavi vječno spasenje drugima. Radi čega prespasonosni ovaj način moljenja, u kojem se neprestano razmišlja obilno otkupljenje Božje i po kojem se najviše stiče naklonost nebeske Kraljice, opet i opet preporučujemo. Suviše želimo, da se zdušno čuva, ili da se obnovi običaj, kako je bio kod naših starih, kad je u kršćanskim kućama bila sveta dužnost, da se je Krunica izmjeničnom hvalom svagdano molila. Promatrajući zamašitost ove opće molitve najbolju nadu gajimo, da će preobilne plodove Otkupljenja primiti vjernici, kršćanska obitelj a i iste države.

Međutim neka te nebeske darove nagoviještí i postigne naš apostolski blagoslov. Pa ga koliko tebi, ljubljeni Sine, toliko ostaloj dominikanskoj Braći i također svim članovima Drugog i Trećeg Reda najvećom ljubavlju u Gospodinu podjeljujemo.

Dano u Rimu kod sv. Petra dne 6. ožujka, uoči sv. Tome Akvinskog, godine 1934, trinaeste godine Našeg pontifikata

PIO PAPA XI.

Jednog dana, nakon propovijedi, netko zapita sv. Dominika, iz koje je knjige učio svoj govor, a on odgovori: »Knjiga, kojom sam se poslužio, jest knjiga ljubavi«.

* * *

Za vrijeme Dominikova djelovanja među krivovjercima Albigežanima postaviše ovi u zasjedu dva razbojnika, koji su imali da mu dignu život. Međutim, njihova osnova ne uspije. Kasnije ga neki krivovjerci zapitaše, što bi bio učinio da im je došao u ruke, a on će im ovako: »Bio bih Bogu zahvalio i molio ga, nek dade da se moja krv istoči kaplja po kaplja, i da moji udovi budu otsjecani jedan po jedan, eda mi se tako produlje patnje, a kruna sve ljepše ukrasi.«

* * *

»Sveti Oče, ja sam s veseljem izvršio Tvoju volju i s velikim sam nastojanjem štitio one, koje si mi povjerio. Sada ih preporučujem Tebi; brani ih, a ja evo dolazim k Tebi, Oče nebeski.«

Sv. Dominik na samrti.

Pismo dominikanskog Generala o. Martina S. Gillet-a

Upravljeno dominikanskim trećorecima nakon Međunarodnog trećoretskog kongresa u Rimu u ožujku ove godine.

POZDRAV I NAPREDAK U ZVANJU!

Poslije podne na blagdan sv. Tome Akvinskog pod svodovima samostanskog klaustra sv. Dominika i Siksta, kojemu bijaše Sv. Otac papa dignuo klauzuru, mi smo zahvalili Svevišnjemu na udijeljenim milostima kroz vaše sveto hodočašće u Vječni Grad. Sutradan mi smo, u Bolonji na grobu sv. Patrijarhe Dominika, sa istim žarom ponovili svoju zahvalu sa svečanim »Tebe Boga hvalimo«.

Mi smo već pismeno izrazili Namjesniku Kristovu, našem preljubljenom Pokrovitelju, sve naše priznanje za nezaboravni prijem i za svečano pismo, koje se dostojao upraviti prigodom sedamstogodišnjice kanonizacije našeg sv. Oca Dominika.

Nakanili smo da izrazimo našu zahvalnost našem dragom drugu mnogo poštovanom ocu Tomi Garde, koji je, zajedno sa svojim suradnicima, uložio sve svoje sile, da što bolje uspije hodočašće. Zahvaljujemo se na isti način vama svima, dragi hodočasnici, koliko djelom toliko željom, koji pored svih teškoća i pored teškog putovanja nijeste uzmakli, a također zahvaljujemo onima, koji zapriječeni nesavladivim poteškoćama sudjelovahu svojim molitvama.

Zahvaljujemo se iz dna srca svima. Mi smo bili duboko ganuti, što vas vidimo u tako velikom broju oko sebe, te da ste došli, koli iz starog, toli iz novog svijeta. Doznali smo, bilo izravno, bilo po obavijestenju vaših provincijala, veliku vašu ljubav prama našem Redu. Također smo doznali obiteljski duh i ljubav, kojom ste zadahnuti. Ali moramo priznati, da naša saznanja i naša očekivanja bijahu mnogo nadmašena i da nas je iskaz bratimstva, koji ste vi pokazali, uz svu razlikost narodnosti i jezika, napunio veseljem i u nama je ostavio duboki trag, koji se neće nigda zametnuti u našem srcu.

Ali se ne treba zaustaviti na onomu, što je prošlo, ma kako bilo slatko našem srcu. Ma kojoj grani Reda pripadali, treba da, kao dobri stvarni promatraoci, ili bolje kao gorući apostoli, poberemo plodove ovog hodočašća. A da u tome što bolje uspijemo, treba da dozovemo, u pamet, u kratko, dragocjene i očinske riječi, koje nam je upravio Sveti Otac u ovoj prigodi, da možete dobro sići u srž njegovih poduka, razmišljati ih i obnoviti svoj program života.

Stalni, da smo vaši dobri tumači, uvjerili smo Svetog Oca Papu o vašem nastojanju, da slijedite stope i duh našeg sv. Patrijarhe Dominika, koji je osnivajući svoj Treći Red u vremenima ne manje žalosnim od naših, pozvao svjetovnjake, da sudjeluju u apostolatu, u saradnji sa svećenstvom, a time naznačio rad Katoličke Akcije. Željni da odgovorite željama Glave Crkve i da slijedite njegove naputke, tako određene i zacrtane, vi ćete uložiti sve sile i svu saradnju za spas duša, za svoje obitelji, za svoju župu i za bilo koje kršćansko

poduzeće. Jačajući i sve više napredujući u pravednosti i u djelotvornoj ljubavi, time ćete pokazati svijetu, da je to najbolje sredstvo da ispunite svoju dužnost, bilo prema vlastitoj grudi, bilo prema čovječanstvu i time ćete biti u svemu pravi katolici.

Sveti Otac, pošto se razveselio da vidi tako veliko mnoštvo od neke tri hiljade trećoredaca u dvorani Blagoslova, htio je da nam zahvali, što se u tako velikom broju odazvao čitav svijet prigodom 1900 godišnjice Otkupljenja. Također se zahvalio na nekim misnim odijelima, što smo mu ih poklonili, rekavši da će tako priskočiti potrebama u katoličkim misijama. Međutim Sveti Otac, videći nas okupljene oko zastave sv. Dominika, velikog službenika Otkupljenja, osokolio nas je da radimo, slijedeći sjajne primjere našeg svetog Patrijarhe i naše slavne dominikanske obitelji, rasprostranjujući »dobar miris Kristov«.

U času, kad nam izjavi veselu vijest Sveti Otac da namjerava izdati pismo prigodom sedamstogodišnjice proglašenja svecem sv. Dominika, nastade burno pljeskanje. Kad se stiša pljeskanje, nastavi Sveti Otac, da će pismo biti datirano baš uoči sv. Tome Akvinskog; onog sv. Tome, koji je Učitelj nad učiteljima, koji je ne samo uzor, kako kaže Pjesnik, većim duhovima, već je uzor uopće svima, jer nam on daje veličanstvene primjere svetosti, a poimence primjer one kreposti, koja toliko privlači ljude, koji imaju smisla za dobro i ljepotu duhovnu: čistoću naime anđeosku. Radi toga sv. Toma, prije nego je postao hrabrenik onih, koji se podavaju visokim svetim naucima, bio je kod mladeži nadahnitelj svetosti. Po primjeru ovih svetih ljudi, velikih razmatralaca Otajstva Otkupljenja, utisnimo i mi u svoje srce svete riječi, koje nam otkrivaju ljubav Boga Oca, koji je toliko ljubio svijet, da mu je dao Jedinorođenoga Sina i ljubav Sina, koji se je za nas žrtvovao. Tako će ovo hodočašće u nama proizvesti obilne, savršene, trajne i očite plodove. Jer ako je opći plod svakog Jubileja veća obilnost oprosta i oprost obilniji grijeha, posebni plod našeg Jubileja mora da bude porast i razljev obilniji kršćanskog života, donesen u svoj obilnosti svijetu po božanskom Otkupitelju.

Zar nije ovo naša vruća želja? ... A, zar nijeste i vi prigrlili pravila Trećeg Reda sv. Dominika, da ostvarite tu želju, koja je tako kadra da vas dovede do savršenstva? ...

Poziv sv. Dominika svjetovnjacima svog vremena, da sudjeluju sa Upravom Crkve u bitkama i u pogiblima, koje su tada prijetile kršćanskom svijetu, bio je nekakav prethodnik Katoličke Akcije, ili bolje, čineći tako, sveti Heroj pođe da zacrpi na istom izvoru Srca i Duha božanskog Otkupitelja. On je znao, kako su od prvih dana kršćanstva apostoli — veliki službenici Otkupitelja — okupljali uza se skupinu svjetovnjaka, koji su surađivali na naviještanju Evanđelja po svijetu. I ova suradnja svjetovnjaka sa apostolima tumači, kako se u tako kratko vrijeme rasije sjeme evanđeosko po svijetu. Tako da je mogao jedan od najboljih branitelja kršćanstva, poslije nekoliko godina ustvrditi pred svojim protivnicima, da su kršćani poplavili čitav svijet. A zar nije sv. Pavao preporučao blagohotnosti vjernika one, koji su surađivali s njime u širenju Evanđelja? Tako se u zoru

kršćanstva pokaza Katolička Akcija, na koje se je veličinu nadahnulo djelovanje slavnih muževa od sv. Dominika do blaženog Claret-a, koji je u zadnje dane podignut na čast oltara.

Život se ne može zamisliti bez rada; a dosljedno život kršćanski i njegova bujnost mora da se pokaže u radu. Promatrajući sa ovog gledišta rad, očiti je dokaz, da samo Crkva katolička posjeduje potpunost kršćanstva. Izvan nje što ostaje od kršćanske nauke? od uredaba kršćanstva? od sv. Sakramenata? Što ostaje od same osobe božanskog Otkupitelja? Današnje stanje protestantizma pokazuje i dokazuje, da život katolički jest pravi život kršćanski, i da samo ondje, gdje se nalazi život katolički, cvate pravi život kršćanski.

Što je razvitak govora naveo Svetog Oca, da govori o protestantizmu, to ima svoje, kao nigda, važno značenje. Zar nema on pred sobom hodočasnike, koji dolaze sa svih strana svijeta? I gledajući samo na Italiju, on vidi one iz Pijemonta, iz Lombardije, iz Rima, iz Napulja, iz Sicilije: krajevi u kojima baš propaganda protestantska biva sve to jača, prepredenija, zasjedanija, pogibeljnija, smrtonosnija. Bez sumnje ovo zlo se susreta i u drugim zemljama, ali ono, što se zbiva pred očima Namjesnika Kristova u samoj Italiji, gdje je Bog postavio središte svoje Crkve, stvar je, koja zadava Svetomu Ocu živu i duboku bol. I tako on pri svakoj prigodi živo preporuča, da svrate pažnju, i da usredotoče sile na ovu formu apostolata, koji je tako prikladan i tako potreban u našim vremenima. Zato Sveti Otac preporuča, da molimo mnogo na ovu nakanu. Niti će žar, niti gorljivost, niti velikodušnost šta moći bez milosti božanskog Otkupitelja. Ova jedina može da pridobije duše i da oplodi sve vrste apostolata. Vi pak dobro znate, da vas na sve to nutka, veže dominikansko zavjetovanje. Navlastito budite apostoli riječju. U tomu često imate prigode, i jedna riječ može blagotvorno imati utjecaja na duše, osobito ako je popraćena ljubaznošću i ljubavlju. Ova riječ može biti govorena, pisana, tiskana, naučavana, propovijedana, upravljena u javnim i zatvorenim misijama. I ovu riječ povjerio je božanski Otkupitelj apostolima, a ovi svim ljudima. Riječ treba da poprati dobar primjer i kršćanski život. Treba da ga provodimo javno i privatno, koliko u obiteljskom, toliko u društvenom krugu, i svagdje ispunjajmo vjerno dužnosti svoga staleža i tako ćemo pokazati svima, kako se može, sa pravim kršćanskim životom ispunjati dužnosti dobrih građana i udovoljiti svim zahtjevima, na koje je čovjek vezan.

Zatim vas je Sveti Otac ojačao svojim apostolskim blagoslovom, koji je u očinskoj skrbi htio protegnuti na vaše obitelji, vaše roditelje, vaše kuće, i na sve ono što vam je najviše na srcu. Ovaj isti blagoslov ponovio je dne 13. ožujka, kada se dostojao po svome tajniku da vam zahvali na darovima, koje mu pokloniste prigodom papinskog prijema.

Vi ćete pak upotrebiti sav žar, da bojujete dobar boj, na koji vas Sveti Otac poziva, upotrebljavajući oružja i bojne planove, kako ih je on sam zacrtao i označio.

Sveti Otac u svome pismu o 700 godišnjici kanonizacije sv. Dominika, po primjeru svojih pretšasnika tvrdi, da je bilo najmoćnije oru-

žje, kojim se borio protiv krivovjerja sv. Dominik, zlatna molitva presv. Krunice. Presv. Krunica svoju jakost i zamašitost poprima od razmatranja Otajstava Otkupljenja. Još nadodaje Sveti Otac kako se može sasma pravo ustvrditi, da je to temelj, na kojemu se temelji dominikanski Red u promicanju savršenosti svojih članova i u radu oko spasavanja duša. Ne sokoli samo nas Sveti Otac, da molimo presv. Krunicu, eda zadobijemo zaštitu bl. Djevice, i da razmišljamo plod Otkupljenja, već izrazuje živu želju, da se ova spasonosna pobožnost zdušno čuva ondje gdje je, a gdje je nije, nek se uvede, i nek se svede na stari običaj u kršćanskim obiteljima, kad se je molilo svagdano zajednički, izmjenično. Sveti Otac vidi u ovoj svetoj praksi, u ovom svetom običaju najstalniji i najsigurniji zalog, da se povrate k Bogu pojedinci, obitelji i društvo.

Predraga braćo i sestre, siguran sam, da ćete poraditi, da stavite u djelo ove dragocjene naputke Svetog Oca, te da ćete na daleko i široko rasprostraniti oko vas uzvišenu pobožnost presv. Krunice.

Još više treba da učinimo. Da bolje udesimo rad i apostolat naših dragih Trećoredaca i Trećoretkinja, namjera nam je pozvati u Italiju, kroz ovaj centenar 1935., jedan kongres dominikanski, kojemu će se kasnije izdati program. Za sada, mogu vam reći, da će se držati u Bolonji, blizu ostataka sv. Patrijarhe Dominika. Ti sveti ostaci, nadamo se, da će probuditi iznova onaj sveti žar i pobožnost u nama, kao što su probudili u prisutnih, nazad 700 godina u času, kad su po prviput bili preneseni, kada se iz onog svetog sanduka razlio val nebeskog i preugodnog miomirisa, koji opoji duh svih prisutnih.

Svim srcem podjeljujemo blagoslov našeg svetog Patrijarhe i preporučamo nas i naše drugove u vaše molitve.

U Rimu, dne 1. travnja 1934.

Fra Martin S. Gillet, O. P. General Reda.

»Promišljajući da će braća tvoga Reda b i t i p o b o r n i c i v j e r e i p r a v a s v j e t l o s t s v i j e t a, mi potvrđujemo tvoj Red sa svim njegovim zemljama i posjedima sadanjim i budućim, i uzimljemo pod svoju upravu i zaštitu tvoj Red sa svim njegovim dobrima i pravima.«

Papa Honorije III.
u Buli potvrde dominikanskog Reda god. 1216.

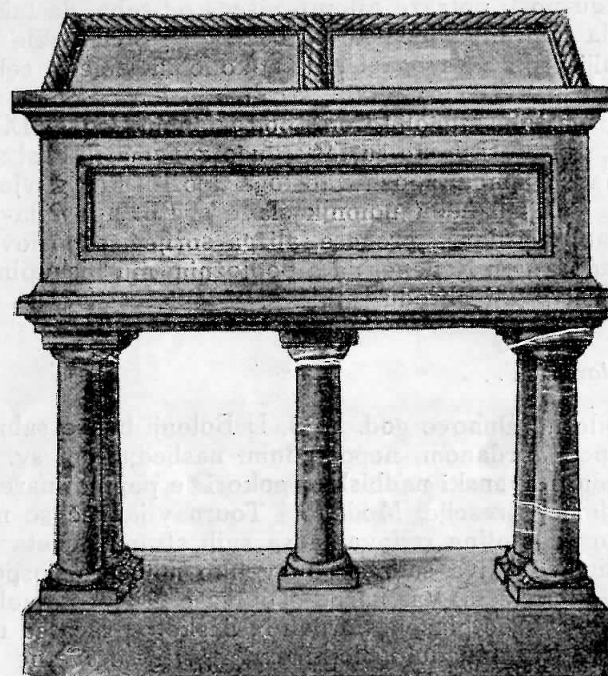
* * *

»Blaženi Otac običavao je upotrebiti cijeli dan za spas duša, bilo čestim propovijedanjem, bilo ispovijedanjem, ili drugim djelima kršćanske ljubavi. K Sestrama bi pak dolazio svake večeri i u prisutnosti Braće bi im propovijedao, ili ih poticao na opsluživanje redovničkih dužnosti, budući da drugog učitelja nijesu imale, koji bi ih o tom poučavao.«

Izvještaj Sestre Cecilije, suvremenice.

Kanonizacija sv. Dominika

Mnogi su pisali o kanonizaciji sv. Dominika, i to bilo o samom činu kanonizacije, bilo o događajima, koji su je prethodili, pratili ili slijedili. No nijedno možda pero nije uspjelo da nam sav splet tih milih uspomena tako srdačno, odano i sugestivno ocrta, kao pero velikog obnovitelja, nekog skoro novog utemeljitelja dominikanskog Reda u Francuskoj, o. Henrika Dominika Lacordaire-a, člana Francuske Akademije besmrtnika. Pustimo dakle, neka nam sam Lacordaire pripovijeda:

Prvotni mramorni grob, u koji je bilo preneseno tijelo sv. Dominika god, 1233.

Slavni grob . . .

Bijaše proteklo dvanaest godina od smrti sv. Dominika. Bog bijaše objavio svetost svoga sluge mnoštvom čudesa, koja se zbiše na njegovu grobu ili na zaziv njegova imena. Bolesnici neprestano obilažahu ploču, koja je krila njegove ostatke i tu boravljahu dan i noć, a povraćahu se zahvaljujući mu na ozdravljenju. Na obližnjim zidovima visjahu slike kao uspomene na primljena dobročinstva, i ti znakovi općeg štovanja ne bivahu tijekom vremena rjedi. No kao da je neka magla zastirala oči braće redovnika, i dok je puk uznosio njihova Utemeljitelja, oni ne samo da se nijesu brinuli za njegovu uspomenu, već se prividno moglo kazati, da nastoje potamniti njezin sjaj. Njegov grob ostaviše ne samo bez spomenika, već od straha, da ih tko ne bi

okrivio, kao da oni tim štovanjem hoće da povećaju prihode, otstranjivahu slike, što su vjernici vješali. Neke je bolio taj postupak, ali se nijesu usudili oprijeti. Budući da se broj braće svagdano uzmnažao, dogodi se dapače, da su bili prisiljeni porušiti staru crkvu sv. Nikole, da sagrade novu, i tako grob sv. Patrijarha ostade na otvorenu, izložen kiši i svim nepogodama vremena. Taj prizor dirnu mnogoga od Braće i počeše međusobno vijećati, kako bi se dragocjeni ostaci dali prenijeti u pristojniji grob, ali mišljahu, da se to ne može izvesti bez papina dopusta. »Sinovi imahu bez sumnje pravo«, kaže bl. Jordan iz Saske, »da prenesu svog Oca, ali Bog dopusti, da oni u vršenju te sinovske dužnosti potraže oslon u višega od sebe, da tako prijenos svetoga tijela poprimi kanonsko obilježje«.[1]) Braća dakle pripraviše novi dostojniji grob za svoga Oca i nekolicinu između sebe poslaše k svetom Ocu papi, da ga pitaju, što imadu činiti. Tada sjeđaše na papinskom prijestolju Hugolin Conti pod imenom Grgura IX. On primi oštro Braću, i prekori ih što su tako dugo zanemarili čast svoga Oca. »Ja sam«, nadoda papa, »poznavao toga apostolskog čovjeka, i uvjeren sam, da je on u nebu udionik slave svetih apostola«.[2]) On isti htjede osobno doći da ga prenese, ali ga spriječiše poslovi službe, i tako pisa nadbiskupu Ravene, da s podložnim mu biskupima otiđe u Bolonju prisustvovati obredu.

Neopisivi miomiris . . .

To je bilo na Duhove god. 1233. U Bolonji bijaše sabran općeni zbor Reda pod Jordanom, neposrednim nasljednikom sv. Dominika u upravi Reda. Ravenski nadbiskup pokori se papinoj naredbi i s biskupima Bolonje, Brescije, Modene i Tournay-ja već se nalažaše u gradu. Preko tri stotine redovnika sa svih strana svijeta bijaše nazočno. Gostionice jedva sadržavahu veliko mnoštvo gospode i građana iz obližnjih mjesta. Vas narod očekivaše prijenos s velikim zanimanjem. »Ipak«, kaže blaženi Jordan iz Saske, »Braća su u tjeskobi; mole, tresu se i problijeđuju; boje se, da se tijelo svetog Dominika, od toliko vremena izloženo kiši i vrućini, u priprostom grobu, ne bi pokazalo izglođano u crvi i dalo kakav vonj, što bi umanjio uvjerenje o njegovoj svetosti«.[3]) U stisci pred ovom pomisli, odlučiše potajno otvoriti svečev grob, ali Providnost Božja ne dopusti. Bilo da se nešto nagađalo, bilo da se htjelo što bolje potvrditi vjerodostojnost svetih moći, načelnik Bolonje naredi, da oružani vitezovi danju i noću čuvaju grob. No da budu slobodniji kod pripoznavanja tijela i da bude uklonjena prevelika smetnja u prvim časovima, radi neizmjernog mnoštva, što je vrvjelo Bolonjom, odredilo se, da se grob ima otvoriti po noći. Na 24. svibnja, treći dan Duhova, sastadoše se prije zore pri svijetlu zubalja oko proste ploče, što je za dvanaest godina pokrivala ostatke sv. Dominika, nadbiskup Ravene i drugi biskupi,

[1]) Okružno pismo Braći u »Acta Sanctorum« Bolandista.
[2]) N. mj.
[3]) Okružno pismo Braći

vrhovni glavar Reda s difinitorima, načelnik Bolonje, te poglavitija gospoda i građani koli Bolonje toli obližnjih mjesta. Brat Stjepan, provincijal Lombardije i brat Rudolf, pomagani od nekoliko druge Braće, počeše u prisutnosti sviju dizati cemenat, koji ploču držaše uz zemlju. Taj bijaše sasvim otvrdnuo i popusti tek na na jake udarce

Današnji grob sv. Dominika u Bolonji

otpirača. Kad cemenat bi uklonjen i vidio se vanjski zid grobnice, brat Rudolf udarcem mlata odbije vrh zida; zatim bi s teškom mukom, pomoću poluga, otstranjena ploča s groba. Dok ovu uklanjahu kroz poluotvoreni grob prosu se neizrecivi miris: nitko se ne sjećaše, da je ikad takva šta oćutio, a taj miris nadilažaše svaku moć uobrazivanja. Nadbiskup, biskupi i svi prisutnici napuniše se radošću i začuđenjem, i padoše na koljena plačući i slaveći Boga. Kad se odstra-

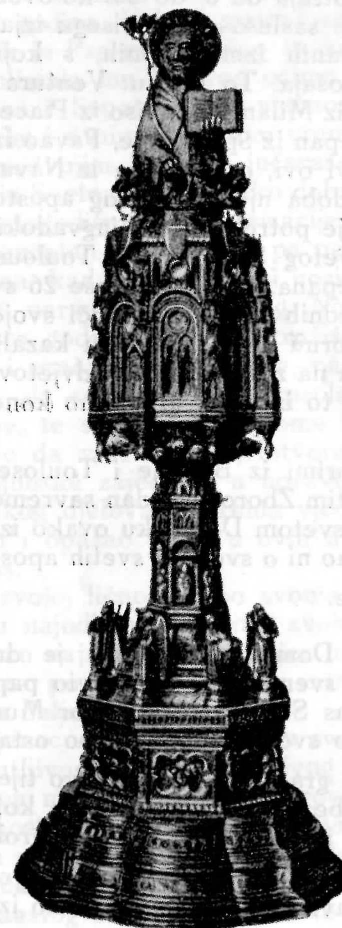
nila ploča, opaziše na dnu grobnice drveni lijes, koji skrivaše Svečeve ostatke. Na pokrovu bijaše mali otvor, kroz koji se u obilatoj mjeri širio miris, što zanese prisutnike, a postade još jači, kad lijes digoše iz jame. Svak se sagnu, da se pokloni dragocjenom lijesu; poljupci se miješahu s potocima suza. Napokon izvadiše čavle iz pokrovca i otvoriše lijes; sinovi i prijatelji svtoga Dominika ugledaše njegove zemne ostatke. Zaista, to su bile samo kosti, ali kosti pune slave i života, koji je iz njih s nebeskim mirisom strujio. Jedini Bog pozna radost, s kojom se rastapahu srca prisutnika i nijedan kist nije kadar naslikati tu miomirisnu noć, taj ganutljivi muk, te biskupe, vitezove i redovnike, sva ta lica orošena suzama i sagnuta nad lijesom, kako pri sjaju svijeća traže velikoga sveca, koji ih s neba gledaše i na njihovu pobožnost odgovaraše poljupcima, koji ulijevahu u dušu neizmjernu sreću. Biskupi su cijenili, da je bolje, ako svete moći dotaknu sinovske ruke, pa prepustiše tu čast i utjehu njegovoj djeci. Jordan iz Saske s velikom se pobožnošću sagnu nad svete moći i prenesu ih u novi lijes od ariša. Plinije kaže, da to drvo odolijeva zubu vremena. Lijes zatvoriše trima ključevima, od kojih jedan predadoše načelniku Bolonje, drugi Jordanu iz Saske ,a treći provincijalu Lombardije. Zatim ga prenesoše u kapelu, gdje bijaše podignut spomenik za pokopanje svetoga tijela. Taj spomenik bijaše od mramora, ali bez ikakvoga kiparskoga nakita.

Neizmjerno mnoštvo svijeća . . .

Kad dan osvanu, biskupi, svećenici, redovnici, poglavice i gospoda nanovo dođoše u crkvu sv. Nikole, koju već bijaše poplavilo neizmjerno mnoštvo puka svake narodnosti. Nadbiskup Ravene toga dana — bijaše utorak po Duhovima — ispjeva misu, a čudnim slučajem prve riječi započinju ovako: A c c i p i t e j u n c u n d i t a t e m g l o r i a e v e s t r a e. (Primite veselje slave svoje.) Lijes bijaše otvoren i po cijeloj crkvi rasprostiraše krasan miris, koji ni ugodan dim tamnjama nije mogao nadjačati; glas trubalja miješao se na mahove s pjevanjem svećenika i redovnika; neizbrojno mnoštvo svijeća plamsaše u rukama mnoštva; nikakvo, pa ni pokvareno srce, ne mogaše se oteti nevinom zanosu ovoga slavlja svetosti. Kad se svršila služba Božja, biskupi položiše zatvoreni lijes u mramoran spomenik, da tu mirno i slavno čeka znak ukrsnuća. Ali mnogi odličnici, koji nijesu mogli prisustvovati prijenosu, zamoliše, da se spomenik nanovo otvori, i tako poslije osam dana bi udovoljeno njihovoj želji. Jordan iz Saske uze u ruke časnu glavu svetog Patrijarha i pokaza je preko trima stotinama Braće, koja imahu tu sreću, da su je dotaknuli svojim usnama i za dugo vremena zadržali neizreciv miris toga poljupca. Jer sve ono, što bi se dotaknulo svečevih moći, poprimaše krepost, što su ove u sebi krile. »Ja sam«, kaže blaženi Jordan iz Saske, »okusio taj krasni miris i svjedočim za ono, što sam vidio i oćutio. Nijesam mogao da zasitim svoja sjetila ugodnim čuvstvom, što proizvađaše onaj miris, premda

sam ostao nekoliko sati kod svetoga tijela, da ga udišem. Nije nigda postajao dosadan; poticaše srce na pobožnost i činjaše čudesa. Ako bi se svetog tijela dotakla ruka, pojas ili kakav drugi predmet, odmah bi se uza nj prilijepio miris.«[1])

Teodorik iz Apolde u ovoj prigodi spominje, da Bog već prije smrti bijaše udijelio Dominiku ovaj vanjski znak čistoće njegove duše.

Relikvijarij sa Svečevom glavom koja se časti u njegovoj bazilici u Bolonji

Umjetnički rad Jakova Roseta iz pozlaćenog srebra

Dok jednoga svečanog dana čitaše sv. misu u Bolonji, neki mu se učenik približi u času Prikazanja i cjeliva mu ruku. Taj mladić bijaše rob razuzdanih strasti, i po svoj prilici želio je od njih ozdraviti. Pri poljupcu ruke Dominika osjeti takav miris, koji mu je u jedan čas otkrio čast i veselje nevinih duša, i od tog vremena, uz pomoć milosti Božje, svlada svoja zla nagnuća.

[1]) Okružno pismo Braći u »Acta Sanctorum Bolandista«.

Najviša čast kanonizacije

Velika čudesa, koja bijahu popratila prijenos sv. Dominika, sklonuše papu Grgura IX., da više ne oteže s njegovim posvećenjem. Pismom od 11. srpnja 1233, povjeri trojici odličnih crkvenjaka: Tankredu, arhiđakonu bolonjskom, Tomi, prioru sv. Marije na Rajni, i Palmieri-ju, kanoniku presv. Trojstva, da poduzmu istragu o njegovu životu. Istraživanje potraja od 6. do 30. kolovoza. Apostolski povjerenici kroz to vrijeme saslušaše uz prisegu izjave devetorice Braće Propovjednika, izabranih između onih, s kojima je sv. Dominik imao povjerljivih odnošaja. To bijahu: Ventura iz Verone, Vilim iz Montferrata, Amizon iz Milana, Bonviso iz Piacenze, Ivan iz Navarre, Rudolf iz Faenze, Stjepan iz Španjolske, Pavao iz Mletaka i Frugerije iz Pene. Budući da svi ovi, osim Ivana iz Navarre, nijesu poznavali svetog Dominika za doba njegova prvog apostolata, povjerenici sv. Stolice pomisliše, da je potrebno i u Lingvadoki provesti istragu, pa je povjeriše opatu svetog Saturnina u Toulouse-i, arhiđakonu iste crkve i crkve sv. Stjepana. Ovi preslušaše 26 svjedoka, a osim toga preko tri stotine uglednih ljudi posvjedoči svojom zakletvom i potpisom sve ono, što gornji svjedoci bijahu kazali o krepostima i čudesima, što su se zbila na zaziv njegova odvjetovanja. Nije nam točno poznato doba, kad se to izvršilo, ali stalno koncem god. 1233. ili na početku 1234. godine.

Kad Grgur IX. primi iz Bolonje i Toulose-e ta svjedočanstva, posavjetova se sa svetim Zborom. Jedan savremeni pisac pripovijeda, da se u toj prigodi o svetom Dominiku ovako izrazio: »Ja ne dvojim o njegovoj svetosti, kao ni o svetosti svetih apostola Petra i Pavla«.[1])

Dovle Lacordaire.

Kanonizacija sv. Dominika uslijedila je dne 3. srpnja g. 1234. Po buli, kojom je to svemu svijetu objavio papa Grgur IX., a koja počinje riječima »Fons Sapientiae« (»Izvor Mudrosti«), raširio se je naglo kult Svečev po svoj Evropi, a i po ostalom svijetu.

G. 1267. prenese grad Bolonja Svečevo tijelo iz mramornog, ali jednostavnog groba, bez kiparskih uresa, u kojem je do tada počivalo, u novi, bogato i umjetnički ukrašen grob.

G. 1383. raka Svečeva bude po treći put otvorena, da se uzme Svečeva glava i postavi napose, u novi divno izrađeni relikvijarij od pozlaćenog srebra.

Napokon 16. srpnja 1473. mramorni ukrasi budu uklonjeni i zamijenjeni još savršenijim umjetničkim kiparskim radovima. U takvom grobu, uz manje kasnije preinake i dopune, počiva tijelo svetog Utemeljitelja dominikanskog Reda i danas.

[1]) Stjepan iz Salanhaca: Četiri stvari, kojima je Bog prodičio Red Braće Propovjednika.

1234–1934

Vremenski razmak od sedamsto godina i velik je i malen. Velik je, ako promatramo kratkotrajni tok naših ljudskih godina, za koje je već davno Psalmist rekao, da je prekratak, kad se je, pun ljudske žalbe i sjete, tužio: »Svi dani naši prolaze ... Danâ godina naših svega je sedamdeset godina. U jačih osamdeset, a što je više, muka je i nevolja.« No dok je Psalmist gledao tu kratkotrajnost i prolaznost kod čovjeka, blistala mu je pred očima ujedno nedohvatna a sveobuhvatna veličina i ljepota Božje vječnosti, i on je, uspoređujući nju s našim jednim i sitnim prolaznim vremenom, klicao: »Tisuću je godina pred očima tvojim kao dan jučerašnji, koji je minuo«.

Te riječi i misli iz Svetoga Pisma tako dobro pristaju uz ovo naše promatranje sedamstogodišnjice kanonizacije sv. Dominika. Jer doista, malen bi i neznatan bio sav taj, pa ne znam koliko još dulji bio, odlomak vremena, kad bi on na sebi nosio pečat i značaj samo ovog našeg ljudskog, naravnog, prolaznog. No on međutim nije takav. Na tih sedamsto godina, koje zaokružiše zemaljski tok slave jednog tako divnog i značajnog nebesnika, pao je tako bogat i pun odraz neprolaznosti, da su po njoj ove prolazne godine postale u nekom smislu vječne, te su ujedno po tome i jedino u tom nadnaravnom vidu mogle da vrše tako djelotvoran i plodan utjecaj na nebrojene članove ljudske zajednice u upravljanju čitavog njihovog i unutarnjeg i vanjskog djelovanja prema vječnom određenju. A taj utjecaj nije se vršio i opažao samo u ovih minulih sedam stoljeća; on se očituje i danas.

Dominik, i po svojoj ličnosti i po svome djelovanju, ide u red onih heroja, koji su najodličnije ispunili svoju historijsku misiju, a podjedno je ostao kao najdostojniji primjer nasljedovanja, dok opet po svome Redu, kao po svome najeminentnijem i najznačajnijem djelu, živi i živjet će dalje.

U lijep su se vijenac u Dominiku splele sve odlike i naravi i milosti, i uma i srca, i šutljivog monaha i gorljivog apostola. A sudjelujući neprestance s Božjom milosti, on je te darove doveo do najljepšeg cvata, do pune plodnosti, koliko u svom vlastitom životu, toliko u radu oko spasavanja duša svojih bližnjih. Njegovo dobro srce nije moglo da gleda nevolju ni fizičku ni duhovnu svoje braće, a da joj ne doskoči. A baš početak trinaestog stoljeća bijaše i te kako i buran i bolan. Carevala je s jedne strane zabluda, a s druge sila. Zato on i uzimlje za svoj životni zadatak, da u duše, na koje je pao mrak laži, nevjere i krivovjerstva, unese svijetlost Kristove istine, a srca, klonula pod teretom neshvaćanja, prezira i bijede da obnovi toplom riječi evanđeoske ljubavi. Dapače, kako je znao, da je broj godina njegovog života malen i odbrojen, zamislio je i osnovao društvo, koje je imalo produžiti njegovo djelovanje. I vidimo ga, kako uz tolike teškoće i protivnosti postavlja temelje novoj redovničkoj družbi, svome Redu Braće Propovjednika. A zaista je smiona bila njegova osnova! Do toga naime vremena još nije postojao ni jedan red, koji bi se bavio vanjskim radom propovijedanja i obraćanja zalutalih i

grešnih. Život naime svih redovnika bio je do tada sastavljen od molitve, razmatranja, kućnog rada i samoće. A Dominik eto, gonjen žarom nesavladive Božje ljubavi, podiže neku najidealniju duhovnu revoluciju, upravljenu jedino slavi Božjoj, spasenju neumrlih duša i proširenju svete katoličke Crkve. Hoće naime da osnuje Red, koji će, zadržavši sve dobre oznake dosadašnjih monaha, unijeti u svoj život još jednu novu i to jednako bitnu oznaku: apostolat. Napokon ipak, poslije toliko teškoća, nadahnuta duša Kristova Namjesnika odobri Dominikova zamisao i eto Honorije III. god. 1216. izdaje bulu kojom odobrava osnutak Propovjedničkog ili dominikanskog Reda. I stoljeća su dala pravo Dominiku. Njegov je Red, po svjedočanstvu svih najkompetentnijih motrilaca, ispunio potpuno zamisao svoga Utemeljitelja i sveeđrno je ispunja. Dapače, pozniji vjekovi kao da su još potencirali važnost i potrebu ove Dominikove ustanove, tako da se je slavni Lacordaire, kad je, po prilici pred jedno stoljeće, obnavljao u Francuskoj Red dominikanaca, osjetio primoran da napiše ovo: »Možda će me nekoji pitati, zašto sam dao prednost uspostavljanju jednog starog Reda, mjesto da osnujem novi. Odgovaram im, da je to zato, što je milost osnivanja nekog Reda, najveća milost, koju Bog dijeli svojim svecima, a ja je nijesam zaslužio.«

Znao je međutim Dominik, da je svako djelo ljudsko jalovo, ako ga ne natopi voda molitve. Dok je on razmišljao o tome, po kojoj molitvi da na osobiti način isprosi odozgo rosu nebeskog blagoslova, ukaza mu se bl. Djevica i naredi mu, da širi molitvu presv. Krunice, kao najmoćnije sredstvo za uspjeh njegovog rada i za olakšanje svih tadanjih i budućih nevolja čovječanstva. I tako je eto Dominik otac i širitelj one molitve, koja u sebi sadrži svu jednostavnost i dubinu Evanđelja, a ujedno je, kao ni jedna druga, prikladna, da je mole i mali i veliki, i neznalice i mudraci.

Od svih tih znamenitih događaja prošlo je eto punih sedam stoljeća... Upravo dne 3. srpnja ove godine navršilo se je točno 700 godina, da je Dominik bulom pape Grgura IX proglašen svecem. Veliku je riječ taj papa rekao, kad je tom prilikom izjavio, da o svetosti Dominika ne sumnja isto tako, kao što ne sumnja o svetosti apostola Petra i Pavla. To doista vrijedi za svaku kanonizaciju, jer svaka nosi na sebi biljeg nepogrešne nauke Kristova Namjesnika. No ima, uza sve to, nešto tako neobična i mila u ovoj drevnoj riječi Grgura IX. On je naime, dok je još kardinal bio, lično poznavao Dominika i s njime su ga vezale tolike drage i intimne veze, te je zato i kao obični čovjek bio svjedok Dominikovih kreposti i njegove tako očite i tako blistave svjetlosti. Zato je dapače bio i ponešto ljut na sinove sv. Dominika, što življe ne rade na širenju kulta svog svetog Oca i što službeno ne traže njegovu kanonizaciju.

Godinu dana prije nego je Dominik bio proglašen svetim (to jest god. 1233.), izvršilo se je otvaranje njegova groba i ekshumacija njegova tijela, da bude preneseno u novi, pristojniji, mramorni grob. Tome činu, uz papina legata, nadbiskupa Teodorika iz Ravene i uz prvog nasljednika sv. Dominika u vrhovnoj upravi Reda, bl. Jordana Saksonca, prisustvovao je također veliki broj svećenstva i pobožnog

naroda. Ovom se je prilikom zbilo nešto osobita. Kad se je naime raskopao grob, a naročito kad je bio otvoren lijes, koji je krio Dominikove ostatke, tako se je rajski miris, pun neke otajne i slatke miline, prosuo okolinom, da su svi prisutni ostali iznenađeni i ushićeni. I ne samo da se je prosuo okolinom, nego je, kako nam je to zapisao sam bl. Jordan, očevidac svega, ostao za više dana prilijubljen uz ruke onih, koji su imali sreću da se dotaknu svetih moći...

No, dok je miris od Svečevih kostiju potrajao samo nekoliko dana, ima jedan drugi miris, koji je potrajao kroz vjekove, a koji traje i danas. Miris Dominikovih kreposti... Pođimo i mi tragom tog mirisa da postanemo »dobar miris Kristov«, kako to od nas želi apostol Pavao i kako se je sam Dominik starao, da to na sebi ostvari. U atmosferi tog mirisa sav ovaj naš zemaljski život, pa koliko on inače bio oduran i gorak, bit će nam ugodniji, ljepši i slađi.

Ali još nešto! Kako je već spomenuto, Dominik nije bio samo monah, samo povučeni svetac. On nije širio samo miris svojih skrivenih kreposti. On je bio također apostol, propovjednik. A ta je služba visoka, duboko sveta i lijepa. U samom Svetom Pismu stoje ove riječi: »O kako su krasne noge svih, koji propovijedaju mir, koji propovijedaju dobro«. Dominik je živu i blagu riječ Kristova Evanđelja naviještao mnogim zemljama i mnogim narodima. Naš narod nije doista imao tu sreću, da čuje Božju riječ iz samih Dominikovih ustiju. Ali su zato već prvi njegovi učenici i sinovi došli na našu hrvatsku obalu i duboko prodrli u hrvatsku zemlju, da po njoj siju riječ Evanđelja i primjer svetog života, da je natope znojem svoga rada i krvlju svojih mučeništva. Davne su dakle, posvećene i neraskidljive veze hrvatskih dominikanaca sa svojom rođenom grudom. Preko njih oni dakle i ne smiju i ne će preći. A da te veze oni ne samo ne žele prekinuti, već da ih hoće popuniti i produbiti, dokaz je sav njihov dosadašnji, iako skromni, rad u našem narodu. Vođeni duhom svog svetog Utemeljitelja oni hoće da odano i pregorno nastave u toj sredini njegovo djelo, nadajući se, da će, kao dosad, tako i odsad, u svome narodu naći i razumijevanja i ljubavi i pomoći i žrtve. A najljepše, što u ovoj 1934. godini, u jubilejskoj naime godini Dominikove kanonizacije, možemo i moramo da molimo jest to, da Dominik svoje djelo, svoju baštinu uzdrži u duhu, umnoži po broju i dovede do konačnog cilja.

O. S. Lebedina.

Kratki životopis sv. Dominika iz liturgije

(Lekcije u dominikanskom brevijaru.)

Presveti otac Dominik rodio se je u Kalagori u Španjolskoj od veoma plemenite porodice Guzmân. Njegovoj se majci prisebnoj pričini za sna, da u utrobi nosi psetance, koje je, držeći u ustima zublju, imalo da zapali cijeli svijet. Taj je san značio, da će se narod sjajem njegove svetosti i nauke zagrijati za kršćanske kreposti. Iza filozofijskog i bogoslovskog nauka, po kojemu je stekao neobičnu

SV. DOMINIK USKRISUJE DIJETE
(Naslikao Vlaho Bukovac — Dominikanska crkva, Dubrovnik)

naobrazbu, najprije posta regularni kanonik Crkve u Ozmi, a zatim osnova preslavni Red Propovjednika, iz kojega u Crkvu potekoše nebrojeni primjeri svake svetosti i nauke, potvrđen od Vrhovnog Svećenika Honorija Trećega, godine spasa hiljadudvjestošesnaeste.

Iza potvrde Reda noći je skoro besnene u crkvi provodio i molio se gdjekad spušten na koljena, a gdjekad čitavim tijelom prostrt. A ako bi kada teži san shrvao umorene udove, malko bi otpočinuo ili naslonjen na oltar ili priklonjen uz tvrdi kamen. Željeznim je lancem svake noći tako žestoko bičevao golo tijelo, da je krv potokom tekla. Neprestano je lijevao preobilne suze, a navlastito kad je obavljao svetu misnu žrtvu. Ničemu se nije tako veselio kao preziru sama sebe. Čistoću je i tijela i duha trajno sačuvao.

Silno je žalio grijehe i nevolje ljudi. Putovao je bosih nogu i po hrapavim putovima, pjevajući pjesme. Rijetke je bio uzdržljivosti. Nije nikada mesa jeo; postove ni bolestan nije kršio. Sav je život proveo bez ijednog smrtnog grijeha. Bio je veoma revni čuvar jezika: nije nego s Bogom ili o Bogu govorio, i teško da mu je govor bio o drugim stvarima. Silno je žeđao za spasom duše, a mučeništvo je žarko želio. U obraćanje krivovjernih Albigežana utrošio je sedam godina, privevši ih mnogo na katoličku vjeru. Proslavio se je i živ i poslije smrti veoma velikim čudesima, a između drugih u Rimu je uskrisio tri mrtvaca. Muž je bio potpuno apostolskog srca i duha, stup vjere, trublja Evanđelja, oko svijeta, luč Kristova, drugi Preteča i veliki staratelj za duše. Na nebu ga ukrasuju mnogostruki vijenci tolikih kreposti.

Dok su se već po svemu svijetu nastojanjem oca Dominika zidali samostani i nebrojeni ljudi živjeli vjerskim i pobožnim životom, a Red se Propovjednika divno širio, prispije napokon od njega veoma željkovani dan, u koji se je imao Muž Božji preseliti na nebo, da primi nagrade za tolike trudove. Skori odlazak upoznao je po božanskoj objavi. Dok je naime molio i žarče izgarao od ljubavi za božanskim stvarima, eto prekrasnog mladića, većeg od ljudske pojave, koji mu prozbori ove riječi: »Dođi, ljubljeni, i uđi u prave radosti!«

Silno razveseljen tom viješću dobio je veoma stalno pouzdanje o svome spasenju. Pod kraj dakle mjeseca srpnja, iscrpljen vrućinom i naporom puta, dođe u Bolonju. I premda su se udovi od umornosti jedva držali, ipak je, raspaljen nevjerojatnim žarom pobožnosti, probdio moleći u crkvi cijelu noć kao obično i prisustvovao također jutarnjim molitvama s Braćom. Kad je njih obavio, zahvaćen od teške glavobolje, zapane u ognjicu, po kojoj nesumnjivo shvati da ima umrijeti. U posljednjoj bolesti rijetka mu je bila strpljivost, jer istrošen od ognjice, ipak je uvijek bio vesela i mila lica.

Kad je vidio, da mu je već zadnji dan života prispio, dozva k sebi novake, te ih živim i gorljivim riječima poticaše na ljubav prema Bogu i na obdržavanje samostanskog života. I premda je bio u tako jadnom stanju, nije htio ležati na postelji nego na vreći. Tada, pozvavši dvanaestero starije i odličnije Braće, ispovjedio je prioru bolonjskog samostana sve uopće grijehe, i primivši posljednje sakramente po svetom obredu u njihovoj prisutnosti, reče: »Evo, predraga braćo, po osobitom Božjem daru, djevičanstvo mi je do ovoga časa netaknuto ostalo. Ako ga budete i svi sveto gojili, na divan ćete se način u narodima proširiti i čistoćom života i mirisom dobrog glasa!«

Sveti Dominik — Utemeljitelj

Tmasno oblačje bilo se nadvilo nad obzorje svete Crkve koncem XII. i početkom XIII. vijeka prijeteći da će uništiti divan perivoj Kristove Zaručnice što je kroz punih dvanaest vijekova plodovima božanske nauke hranio čovječanstvo i opajao ga vječnim životom. Nemar i zapuštenost velikog broja onih koji su imali da čuvaju i njeguju perivoj Gospodnji i vode narode stazom života; raspojasanost i pokvarenost najširih slojeva društva, što je bila zarazila i pojedince i obitelji i cijele narode, a nadasve sotonsko rovarenje sinova tmina, koji su razvratnim naukama potkopavali temelje vjere i ćudoređa: sve se urotilo proti Kristu i Njegovoj Zaručnici odlučno da iz ljudskih srdaca iščupaju svaki spomen na Boga i na načela Kristove nauke.

Odabrane duše sa zebnjom su gledale taj grozni rasap i s bolju u duši oplakivale nesreću bijednika što su lutali u tami i u sjenama smrti udaljujući se sve više i više od Izvora života i istine te su sa suzama zaklinjale nebesa da pruže svemožnu ruku i stanu na put vlasti pobornika pakla.

Među tim odabranim dušama koje su duboko potresene gledale pustošenje hrama Gospodnjeg i sa suzama molile pomoć odozgora bio je Dominik, bogodano čedo Feliksa Guzmanskog, koje je bilo odabrano od Providnosti da se suprotstavi sinovima tmina i satre glavu aždaji krivovjerstva i raspuštenosti.

Osokoljeni čudnovatim viđenjem i pozivom s neba, odluči Dominik da se upusti u borbu s neprijateljima svete vjere i da navijesti rat grijehu i pokvarenosti.

Ukrašen vanrednim darovima s neba i obogaćen božanskim i ljudskim znanjem, blistajući u sjaju svih kreposti: bosonog, skroman i siromašan pređe Španjolsku i Francusku, obiđe Italiju i opet Francusku, noseći posvud luč vječne istine, sijući sjeme riječi života. Na njegovu žarku riječ tisuće se ostavljahu grijeha i opačine, tisuće se raskajane vraćahu vjeri otaca, tisuće se rasplamtješe ljubavlju prama kreposti: Dominikov žar slavio je pobjedu za pobjedom, a njegova plemenita duša, sred najvećeg napora i pregaranja, letjela je na krilima ljubavi i topila se u milju i beskrajnoj sreći.

Da njegova riječ bude što uspješnija, u seocu Prulju, nedaleko od Fanžo-a, tom središtu i glavnoj kuli krivovjeraca, osnuje samostan Bijelih Sestara, koje će po danu i po noći, u molitvi i pokori, posredovati za obraćenje krivovjeraca i izgarati kao žrtva kapljenica iz ljubavi prama Bogu i iskrnjemu. Ovoj ustanovi kasnije doda i drugu »Kristovu vojsku«, odabranu četu dobrih kršćana, koji će sve pregorjeti da obrane crkvu i njezine svećenike od nasrtaja bezbožnika, pače im se suprotstaviti i oružjem u ruci, bude li to potrebno da očuvaju crkvu i njezine službenike od napadaja njihovih neprijatelja. Ova odabrana četa Kristovih vojnika, čim je minula pogibao, promijeni ime i nazove se »Trećim Redom pokore« i rasprostrani se po cijelom svijetu šireći posvud miris kreposti i kršćanskog življenja.

No Dominik je osjećao kako njegov život lagano ali sigurno izgara od žara ljubavi Božje te je znao da su mu namijenjeni vrlo

kratki dani. A s druge strane gledao je nedogledno mnoštvo bijednika, potrebno riječi života; gledao je ondašnja i buduća pokoljenja; gledao je milijune gladnih istine i kreposti. Gledao ih je — i začas se snuždio . . . On voli, neizrecivo voli te nevoljnike; voli ih, pa bi rado i život dao za svakoga od njih; htio bih da svih privine na svoje srce

Apostoli Petar i Pavao ukazuju se sv. Dominiku i šalju ga na propovijedanje (naslikao J. Besson)

i da ih ogrije svojim žarom, da ih sve do jednoga spasi i učini dionicima vječnog života. Ali kako?! — pitao se je zbunjen, a suze, kao vatra žarke, tekle mu niz lice.

Najednom ga razvedri smiona misao: svoj će pothvat učiniti neumrlim u svome pokoljenju! Okupit će oko sebe odabranu mladost, željnu vječnih ideala; ogrijat će je svojom ljubavlju i ispuniti svojim žarom te je razaslati po cijelome svijetu da nastavi i upotpuni nje-

govo djelo: djelo preporađanja i spašavanja. — Skoči veseo k stolu, dohvati pero i stade pun zanosa nizati retke, prva pravila svoje vojske, koja će se razasuti svijetom i navijestiti sveti rat krivovjerju, laži i grijehu... Sjeti se stroge naredbe nedavnog Lateranskog sabora koji najstrože zabranjuje ustanovljenje novih redova, a on kao poslušan sin svete crkve ni začas da bi pomislio na otpor... I opet pade na koljena i s vrućim suzama stade moliti nebesa nek ona nađu način kako da se stane na put zloći i da se istrijebi opačina, kadli na svoje zaprepašćenje vidje Krista, gnjevna s tolike ljudske pokvarenosti, kako u ruci drži napet luk kojim će sad da satre nesretno čovječanstvo... U taj čas priskoči Blažena Djevica; jednom rukom zaustavi desnicu rasrđenog Sina, a drugom pokaza na Dominika dodavši da će taj odabranik biti zatornik grijeha koji će raspršati zloću i uspostaviti kraljevstvo ljubavi i istine.

Dominik nije časa počasio! Učinivši nacrt svojih pravila, bosonog krenu u Rim da od Sv. Oca izmoli dopust da smije ustanoviti svoj red, red propovjednika i učitelja, koji će propovijedanjem i naučavanjem raditi za slavu Božju i za spasenje duša. A da njihov pothvat bude što uspješniji, za nj će se pripravljati u tišini samostana vršenjem redovničkih dužnosti, molitvom, postom i pregaranjem, a k tome neumornim nastojanjem oko nauka.

Ipak je Dominik bio svjestan težine svoga pothvata kojim je imao da unese potpun preokret u život učeće crkve. Prije njega postojala je krasna kita crkvenih redova, no ni jedan od njih nije propovijedao i naučavao; postojao je i lijep broj propovijednika i učitelja, no ovi nijesu ništa imali zajedničko sa redovničkim životom. Njegov dakle ideal »redovnik-apostol« bila je novotarija na koju je znao da će s nepouzdanjem gledati i velike duše. Zato je na putu u Rim podvostručio svoje molitve, postove i pokore da isprosi od Boga toliko željenu milost.

I eno ga već u Vječnom Gradu; hrli do groba prvakâ apostola, pada licem na zemlju i suzama natapa ono posvećeno tlo moleći i zaklinjući Učitelje istine nek mu dadu upoznati je li njegov pothvat u saglasnosti sa vojom Božjom i s dobrom svete Crkve... I dok Dominik moli — gle divna čuda! — pristupe k njemu dva starca nadnaravne ljepote u kojima prepozna prvake apostola. Petar mu izruči svoj štap, a Pavao knjigu poslanica i poslaše ga da naučava zakon Božji, »jer je zato odzgora odabran«.

Dominik više nije kolebao... Pun pouzdanja stupi pred tadašnjeg papu Inocenta III. i zamoli ga da odobri pravila njegova reda.
Inocent je s udivljenjem gledao svetački, isposnički lik ovoga muža i u crtama njegova lica prepozna jednog od onih dvaju divova što ih je nedavno vidio u snu kako svojim plećima podržavaju Lateran što se je bio nagnuo i prijetio opasnošću da se sruši. Sasluša njegovo razlaganje i kao nadahnut složi se s njegovom velikom osnovom, šta više sam nađe način kako će odobriti Dominikov red, a da ne povrijedi zabranu Lateranskog sabora. Bilo je to godine 1215.

SV. DOMINIK U NEBESKOJ SLAVI
(Naslikao Guido Reni. — Svečeva kapela u Bolonji)

Inocent III. ipak nije imao sreću da konačno potvrdi Dominikov red, jer je naskoro umro. To učini njegov nasljednik Honorije III. blagoslovivši Dominika i njegov pothvat.

Od ovog časa Dominik se iz dana u dan sve više penjao vrhuncu sreće. Mladenačkim zanosom obilazio je sela i gradove i svojom neodoljivom riječju i anđeoskim životom okupljao pod svoju zastavu cvijet odabrane mladosti, izobraženih svećenika i lajika. Pod utjecajem milosti njegovi su samostani nicali na sve strane, a broj njegovih sljedbenika množio se na stotine i hiljade... San majke o psiću što će gorućom zubljom raspaliti sav svijet i tajanstveno značenje tog psića što ga onako utješljivo protumači sveti opat iz Silosa nije više san, nije više želja pobožne majke: on se je pretvorio u slatku zbilju što je svijet ispunila srećom i blagoslovom. Dominikova riječ, po ustima njegovih sinova, odjeknula je naskoro cijelim svijetom.

A da svoje djelo obezbjedi i udari mu pečat neumrlosti, stavi ga pod okrilje nebeske majke Marije, Kraljice presvete Krunice. Njoj posveti svoje sinove i njihove apostolske trude, njima ostavi u baštinu sveti Rozarij, tu divnu pobožnost, punu duboka značenja.

Pet godina po odobrenju svoga reda (1221.) bi pozvan da primi nagradu za svoje kreposti i apostolske trude. S posmjehom na licu išao je u susret vječnosti gledajući sa samrtnog kreveta čitave legije svoje djece što se kao bijeli labudovi razletješe širom svijeta vijući zanosno i ponosno svoj plamni stijeg ukrašen geslom »Istina« noseći posvud zator laži i grijehu i puteći sve željne svijetla stazama vječnoga života.

O. A. Rabadan.

Kratki osvrt na djelovanje dominikanaca u hrvatskim zemljama

Kada su sinovi sv. Dominika za prvi put stupili na hrvatsko tlo? gdje su se oni i kada najprije trajno nastanili? kakvo je bilo njihovo djelovanje u našim stranama?

Kratak odgovor na ova pitanja naći će čitatelji, u koliko je moguće, u recima, što slijede.

Dolazak i prvi samostani.

Vjerojatno je, da su dominikanci došli bar prolazno u hrvatske zemlje još za života sv. Dominika, onda naime, kad su njegovi prvi učenici išli u istočne ili sjeverne strane. Trajno pak su se nastanili, ako ne već za njegova života, a ono svakako ne mnogo vremena poslije njegove blažene smrti.

Najstariju savremenu i sigurnu vijest o trajnom boravku dominikanaca u našim stranama imamo u jednoj ispravi splitskog nadbiskupa Guncela iz g. 1229., a odnosi se na spor između benediktinskog opata rogovskoga i vranskih templara. Za slučaj, da se ne bi sami nagodili, stvar su prema pomenutoj ispravi imali konačno presuditi uz ostale i dva dominikanca (»duobus fratribus predicatoribus« — Smičiklas, Codex dipl. III, 228—229).

Spomenik ne veli, gdje su se nalazili ovi dominikanci. Moguće u Ninu, kamo su prema jednom spomeniku iz g. 1347. došli iz Bolonje i trajno se nastanili oko g. 1228. Dubrovački samostan bi primljen na vrhovnom zboru Reda g. 1230. Pet godina kasnije nalaze se bar prolazno u gradu Zadru, gdje pred ondješnjim biskupom brane braću franjevce, zbog čega isti biskup i njima zabranjuje propovijedanje i ispovijedanje, a papa ga Grgur IX. radi toga prekorava i naređuje mu, da ih pusti slobodno djelovati. G. 1248. dobiše ondje crkvu sv. Platona. Prioru dominikanaca u Splitu povjerava g. 1245. papa Inocent IV., da s biskupom trogirskim potvrdi izbor splitskog nadbiskupa. U Zagreb su, prema I. Tkalčiću, bili pozvani od biskupa Stjepana Babonega (1225.—1247.) za prvih godina njegova vladanja. G. 1241. piše papa prioru zagrebačkog samostana preporučujući kralja Belu IV. i njegovu obitelj. U Dubici na lijevoj obali Une spominju se već g. 1235., a u Čazmi g. 1241. Samostan u Virovitici utemeljio je bio kraj Bela g. 1242. U Bosni su dominikanci g. 1233. imali već jedan, a prije g. 1259. dva samostana.

Kroz isti 13. vijek spominju se još samostani u Pagu (oko g. 1250.), Trogiru (1265.), Kotoru (1266.), Skradinu (1270.—1280.), na Glavatome u općini prčanjskoj, zatim u Požegi g. 1264., te u Bihaću (sada Bosni) g. 1266.

Iz ovoga, što je ovdje navedeno, vidi se očito, da su dominikanci već za prvog vijeka svoga opstanka bili mnogo rašireni u našim stranama. Kroz daljnje vjekove oni su i drugdje otvarali svoje samostane, tako da se ukupno spominje preko pedeset mjesta u našim krajevima, u kojima su oni bili udarili stalno boravište.

Apostolsko djelovanje.

Svi ovi samostani bili su i tihi zakloni, u kojima su se odgajali mladi redovnici, i središta, iz kojih su onda izlazili da naviještaju, tumače i brane evanđeoske istine, da šire kršćansko ćudoređe i pravu prosvjetu.

O tom apostolskom radu piše ugarski savremenik dominikanac Suibert u svojoj kronici iz g. 1259.—1260., da »uđoše oni u zemlju virovitičku, koje stanovnici bijahu raskolnici i javni krivovjerci, a u kojoj pretrpjevši mnogo nevolja, napokon ustalivši se, obratiše mnoge s krivovjerja na pravu vjeru, a raskolnike sjediniše s Crkvom«. Isti kroničar piše nešto dalje: »a također u Bosnu i Dalmaciju, što se kod njih zove crkva slavenska (ecclesia Sclavonie), bila su poslana braća k krivovjercima, gdje su znali, da od krivovjerske zablude gine preveliko mnoštvo duša. Budući da je kaločki nadbiskup protiv njih bio više puta podigao križarsku vojnu, a malo ili ništa uspio, povjeri napokon to papa svojim pismima kao stvar beznadnu našoj braći, koja živo nastojeći propovijedanjem i raspravljanjem protiv krivovjeraca, a podupirući ih blažene uspomene kralj Koloman, tako divno uspješe, da su mnoge krivovjerce i njihove pristaše priveli k istini vjerskoj ... i porušene crkve, nad kojim već bijahu izrasle drače i šikarje, bile su obnovljene«. (Monum. Ord. Praed. hist. I. str. 305—308). U vjerodostojnost ovih riječi ne može se sumnjati, jer to isto svjedoči papa Grgur IX. svojim pismom od 26. IV. 1238., u kojem veli, da je radom biskupa dominikanca bl. Ivana iz Wildhusena i njegove braće bila »ondje (U Bosni) nanovo zasađena kršćanska vjera«.

Tu revnost u apostolskom djelovanju pokazali su kod nas sinovi sv. Dominika i u slijedećim vijekovima. Bl. Augustin Kažotić, biskup zagrebački, a zatim u gradu Luceri u južnoj Italiji, propovijedao je pravim apostolskim žarom po Dalmaciji, Bosni i u Italiji. Dubrovčanin o. Ivan Uljarević (Olearius) ide g. 1451. u Bosnu, osniva više samostana, te obraća mnoge krivovjerce i raskolnike. Hvarski biskup o. Toma Tomasini kao papin legat nakon višegodišnjeg napora uspio je napokon, što mu priznaje isti papa Eugen IV., da obrati i pokrsti bosanskog kralja Tomaša. U 16. vijeku Dubrovčanin o. Klement Ranjina propovijeda »s uspjehom trideset godina ne samo u domovini, nego i u talijanskim i drugim stranim gradovima. Kotoranin o. Jacint Dimitri, koji je umro kao biskup modruški g. 1689., obratio je do trideset tisuća raskolnika i preko tisuću i pol Muhamedanaca.

To su samo nekoji od onih naših redovnika, koji su svojim radom pokazali, da su vrijedni članovi reda, kojemu je službeni naziv: Red Braće Propovjednika (Ordo Fratrum Praedicatorum).

Naučni rad.

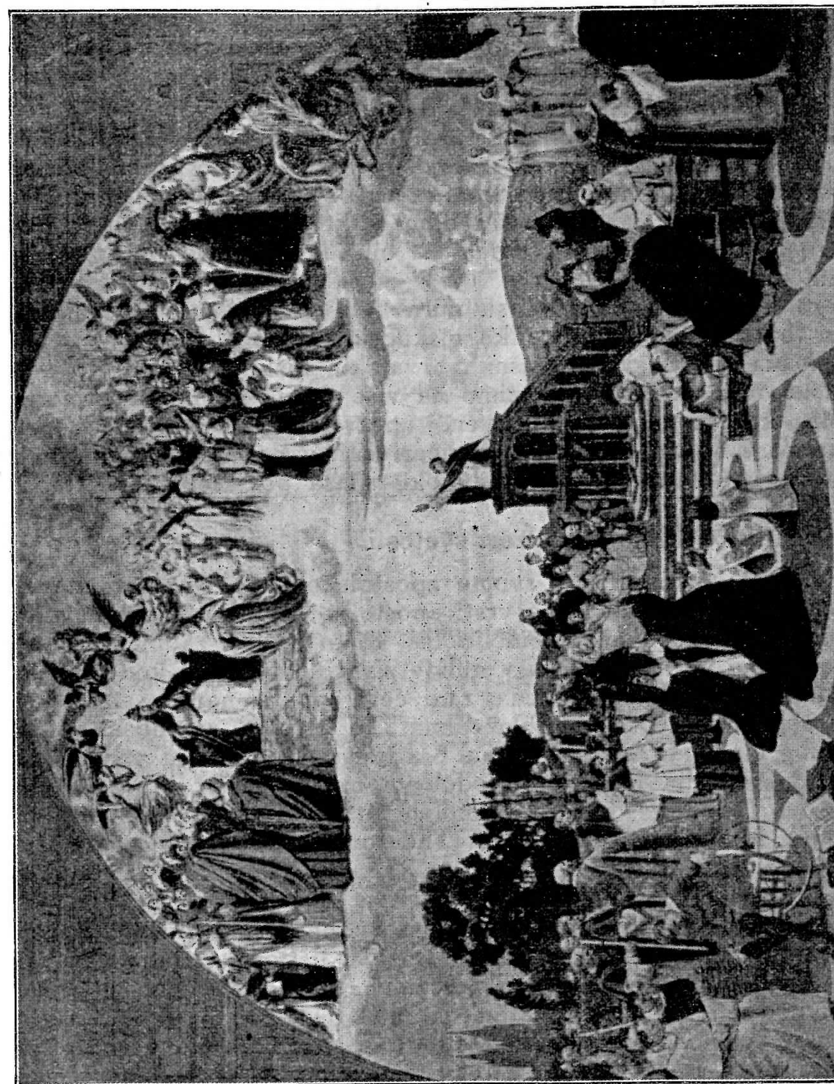
Sv. Dominik osnivajući svoj red htio je spojiti i doista je spojio u jednoj osobi samostanca, apostola i učenjaka. Prema tome nje-

govi sinovi moraju se baviti naukom, da tako što uspješnije uzmognu raditi — i doći do svog cilja — spasenja duša.

Da su dominikanci u našim stranama prema namisli svoga sv. Utemeljitelja i na tom polju uspješno radili, svjedoči onaj vrlo znatan broj umnika, koji su se istakli sudjelovanjem i raspravljanjem na crkvenim saborima, predavanjima na domaćim i stranim visokim školama, te i svojim pisanim djelima. Tako je, da navedemo samo nekoje, Dubrovčanin o. Ivan Stojković na crkvenom saboru u Baselu, držao otvorni govor, te za osam dana uspješno pobijao češkog husita Rokiczanu. Kotoranin o. Albert Doimi-Gliričić, kojemu je papa Pavao III. davao na pregled odluke tridentskog sabora, prije no će ih on svojom vrhovnom vlašću potvrditi, postavši biskupom (modruškim pa krčkim), prisustvovao je kao takav istom saboru, te ondje odlučno branio porabu narodnog jezika (i glagoljice) pri službi Božjoj. Dubrovčani o. Ivan (g. 1415.) i o. Donat Giorgi, kasnije biskup mrkansko-trebinjski († 1492.), predavali su na sveučilištu u Padovi, spomenuti o. Doimi-Gliričić na papinskom sveučilištu »La Sapienza« u Rimu, a o. Petar Gučetić iz Dubrovnika, kasnije biskup stonski († 1564.), na sveučilištima u Parizu i Louvenu. Ovoga potonjega Francuzi su zvali »čudovištem uma, doktorom ilirskim, doktorom dubrovačkim«. Zadranin o. Herman-Dominik Cristianopulo predavao je u Rimu, a kad su g. 1773. bili Isusovci ukinuti, postade profesorom kanonskog prava i ravnateljem na rimskom sveučilištu Gregoriani.

Od brojnih pisaca spomenut ćemo Dubrovčanina o. Leonarda Tralasića († 1442.), koji je napisao, na žalost izgubljeni tumač za svu Summu sv. Tome Akvinskoga, Šibenčanina o. Ivana Polikarpa Severitanina, koji je uz ostalo ispjevao u latinskim stihovima i izdao (g. 1509. i 1522.) odulju pjesmu o stvorenju, padu i otkupljenju čovjeka (»Solimaidos libri tres«), te još ljepše djelo, ali čini se izgubljeno, o Dalmaciji pod naslovom: »Illyridos libri quatuor«, o. Vinka Pribojevića, Hvaranina, koji je g. 1525. u hvarskoj crkvi svoga reda pred ondješnjim plemstvom držao na latinskom jeziku, a g. 1532. objelodanio u Mlecima svoj povjesno-rodoljubni govor: »O porijetlu i uspjesima Slavena« (»De origine, successibusque Slavorum«), dva rođena brata iz Kotora Vicka i Dominika Buća, o kojima spomenuti o. Pribojević piše, da su »premnoge tajne katoličke vjere objasnili u svojim spisima«, te o. Serafina Crijevića (Cerva), koji je svojim povjesnim djelima o dubrovačkim dominikancima, o glasovitim Dubrovčanima, te osobito »Povješću dubrovačke crkve« (Sacra Metropolis Ragusina) zavrijedio, da bude uvršten među prve povjesničare svojega doba († 1759.).

Od onih, koji su pisali na hrvatskom jeziku, spomenut ćemo samo o. Arkanđela Gučetića iz Dubrovnika, koji je napisao vrlo lijepim jezikom i izdao u Rimu g. 1579. djelo: »Rosario s drusbom prislavnoga imena Jesusova«, o. Luku Bračanina (Polovinića), koji je g. 1598. preveo sve psalme Davidove, a izdala ih je (g. 1917.) »Jugoslavenska akademija«, o. Rajmunda Zamanju, Dubrovčanina, koji je g. 1639. izdao: »Nauk sa pisati dobro latinskiem slovima

Rad na zemlji i slava na nebu dominikanskog Reda. (Naslikao o. Luka Knackfuss)

rieci jesika slovinskoga«, te o. Arkanđela Kalića, kojega tri besjede, izrečene u Dubrovniku prigodom kuge g. 1784., izdala je te iste godine na svoje troškove dubrovačka vlada, dok su njegove korizmene propovijedi i panegirici objelodanjeni g. 1873. Po svome sadržaju spadaju među najbolje propovijedi, što ih uopće imademo na hrvatskom jeziku.

Na upravi biskupija.

Kao što drugdje po svijetu, tako se je Sveta Stolica i kod nas poslužila sinovima sv. Dominika pri popunjanju biskupskih stolica. Slala ih je katkada iz stranih zemalja, ali se je vrlo obilno poslužila i našim domaćim redovnicima, koji su se naime odgojili i živjeli u našim samostanima. Od naših domaćih redovnika bilo ih je dapače (barem sedamnaest), koji su bili imenovani biskupima u stranim zemljama.

Broj dominikanaca, koji su upravljali biskupijama kao njihovi pastiri (bilo je također nekoliko biskupskih vikara), vrlo je znatan. U popisima skoro svih sadašnjih hrvatskih biskupija, kao što i u popisima onih ukinutih nailazimo na više imena dominikanskih redovnika, koji su vršili tu u crkvenoj upravi visoku i vrlo odgovornu službu. Za mnoge od njih povjesničari ističu, da su se odlikovali osobitom revnošću u svome radu oko spasa povjerena im stada.

Uzori svetosti.

Revnost i ustrajnost u svome apostolskom djelovanju te naučnom radu, koji je opet svoje vrsti apostolat, crpili su ovi redovnici iz onog duha svoga sv. Utemeljitelja, kojim su bili zadojeni, i one svetosti, koja je prožimala sav njihov život. Ta svetost kod nekojih se uzdigla do najvišeg stepena, radi čega ih je narod sačuvao u svojoj uspomeni i prozvao blaženima. To su uz zagrebačkog pa lucerskog biskupa A u g u s t i n a K a ž o t i ć a, koga je sv. Crkva službeno proglasila blaženim i odobrila mu štovanje, bl. J a k o v, učenik sv. Dominika, koji je utemeljio ninski samostan, bl. G r g u r, Splićanin, bl. I v a n N i j e m a c (Theutonicus) iz Wildhusena, prvi biskup bosanski, bl. P a v a o, prior zadarski, koga su krivovjerci patareni privezali uz kolac, pa onda živa sažgali oko g. 1250., t r i d e s e t i d v a r e d o v n i k a, kojima za imena ne znamo, a koji su, propovijedajući i braneći vjeru Isusovu u Bosni i Dalmaciji, završili svoj zemaljski život kao mučenici, bivši potopljeni u rijeci od krivovjernih patarena, zatim bl. N i k o l a M i l i n o v i ć, utemeljitelj samostana sv. Križa na otoku Čiovu, bl. A n t u n iz Zadra, te časni sluga Božji o. V a l e r i j e, Splićanin, koji je umro kao svetac, vraćajući se iz sv. zemlje oko g. 1612.

Samostani i djelovanje Sestara.

Odmah u prvim vremenima spominju se u našim stranama i dominikankinje. Bilo je S e s t a r a d r u g o g a r e d a (u Zadru i Dubrovniku), onih naime, koje su živjele zatvorene poput bene-

diktinkinja i klarisa, molile zajednički sv. Oficij, kao i redovnici prvoga reda, te posvećivale svoj život promatranjem Božjih istina i točnim vršenjem svetih pravila. Bavile su se uz to (u Zadru i Dubrovniku) i odgojem kršćanskih djevojčica.

Osim ovih nalazimo također dosta rano i S e s t r e t r e ć e g a r e d a, koje su mogle izlaziti iz samostana, a posvećivahu se Bogu stanovitim molitvama i pobožnim vježbama, baveći se pri tom i raznim poslovima, kao predenjem vune, pletenjem, tkanjem itd. Ove vrsti Sestara bilo je već davno u raznim dalmatinskim mjestima, kao u Šibeniku, Splitu, Starom-gradu, Dubrovniku, Kotoru i drugdje. Izvan Dalmacije nalazile su se (drugog ili trećeg reda), prema nekojim piscima, u Zagrebu i Požegi. Jedne i druge (u Dalmaciji) bile su pod izravnom vlašću i nadzorom o. Provincijala i mjesnih starješina, koji su ih poučavali u vršenju svetih pravila i duhovnom životu. Svojom odcjepljenošću od svijeta i svojom pravom pobožnošću, djelovale su one blagotvorno na narod, među kojim su živjele, potičući ga na dobro i sve savršenije kršćansko življenje.

Najljepši cvijet među ovim Isusovim zaručnicama bila je bl. O z a n a K o t o r k a, koja došavši iz Crne Gore u Kotor kao mlada djevojčica prigrli ondje odijelo i življenje dominikanskih trećoretkinja, te se, živeći u velikoj pokori, uzdigne do vanredne svetosti, i preseli u nebo g. 1565. To je prva žena na slavenskom jugu, koja je zaslužila, da joj sv. Crkva odobri štovanje i proglasi je blaženom (g. 1927.).

Treći red za svjetovne osobe — Bratovštine.

Spomenuvši redovnike i redovnice, ne možemo propustiti, a da ne spomenemo Treći red za osobe u svijetu. Osnovan od sv. Dominika širili su ga njegovi sinovi marljivo i u našim stranama. Pripadale su mu osobe jednoga i drugoga spola, te svakog staleža. Bilo ih je iz svećeničkih, pučkih, građanskih i plemićkih krugova. U nj su se upisivali i knezovi dubrovačke republike. Noseći na sebi bijeli dominikanski naplećak, zadahnuti duhom sv. Dominika, vršeći revno naređene im molitve i dužnosti, posvećivali su članovi ovoga reda ne samo sebe, nego su unosili svetost u svoje kuće, »do samog uzglavlja ženidbene postelje«, kako veli slavni o. Lacordaire, te je revno širili i dalje naokolo sebe.

Druga sredstva, kojima su se naši dominikanci u svome apostolskom radu služili, jesu pobožnosti vlastite njihovu redu, naime Bratovština presv. rozarija (krunice), Bratovština presv. Imena Božjega i Isusova proti psovki, koju su sinovi sv. Dominika osnovali uoblaštenjem crkvenog sabora u Lionu (g. 1274.), te Bratovština Anđeoske vojske na čast sv. Tome Akvinskoga, namijenjena osobito mladeži obojega spola za očuvanje anđeoske kreposti sv. čistoće. Tim su također sredstvima uspješno suzbijali pokvarenost u narodu, a podržavali, jačali i sve više širili kršćansko življenje. Napose treba istaknuti, da je molitva presv. rozarija, ta najljepša od

svih pobožnosti, koju je prema predaji sama presv. Djevica preporučila sv. Dominiku, a koju su njegovi sinovi revno širili po čitavome svijetu, radom naših redovnika uhvatila i u hrvatskom narodu predubok korijen, tako, da je u raznim krajevima premnoge obitelji u svojim kućama još i danas svagdano mole. Ako se je u tim krajevima vjerski život među pukom još dobro sačuvao, plod je to, mislim, ove prekrasne molitve.

Sadašnje stanje i rad.

Dominikanci, nekoć tako rašireni, danas imadu kod nas samo devet samostana, u kojima živu. Razni uzroci, napose turske provale, protucrkveni zakoni mletačke republike, te francuska revolucija, istisnuše ih skoro sasvim iz naših krajeva. Održaše se jedino u južnoj i srednjoj Dalmaciji, naime u Dubrovniku, Gružu, Splitu, Trogiru, Šibeniku, te Korčuli, Starigradu na otoku Hvaru i u Bolu na Braču. G. 1927. povratiše se nakon više stoljeća u bijeli Zagreb, što je, ufamo, početak ponovnog širenja.

Premda ih je malen broj, njihov se glas ipak čuje po svim hrvatskim zemljama. Gdjegod ima Hrvata, oni tamo hrle i naviještaju im riječ Božju. Uz korizmeno, adventsko i drugo propovijedanje, koje nijesu nigda napuštali, prihvatiše oni g. 1880. držanje sv. poslanstva (pučkih misija), te ih do danas obaviše preko devet stotina. Nema niti jedne naše biskupije, gdje ih nijesu držali. O tim pučkim misijama, koje je g. 1889. pokojni o. Miškov s dva druga oca započeo u đakovačkoj biskupiji, pisao je biskup Strossmayer iste godine (15. VIII.) preč. o. Generalu u Rim: »Ovo je ono, što sam svojim iskustvom naučio već i ove godine, kad su tri časna oca ovoga S. Reda iz Dalmacije, obavljajući Sv. Poslanstva među našim pukom tako zavezali naše srce, da i vijeran puk i diocezansko svećenstvo i ja mislim, da su nam oni osobitim darom Božjim poslati ... svakolika, te nam pred oči stavljaju za izgled i spasenje, takva su, da ih kao iz našega srca i iz naše duše vade i crpe; oni sasvim naši, iz nas izišli, naše nevolje i potrebe točno poznadu; njihova riječ naša je riječ, njihov glas kao glas svojih pastira poznajemo, dragovoljno slušamo, te se lasno prima našega srca i naše pameti« (v. »Gospina Krunica« god. XI. 1905., br. 5., str. 137.—138).

O velikim duhovnim plodovima, što ih među vjernicima postizavaju svojim propovijedanjem, ne svjedoče samo navedene riječi velikog biskupa, nego to potvrđuju također izvješća veleč. mjesnih župnika, a za nekoja mjesta i župske matice te sam narod, koji svugdje rado gleda njihovu crno-bijelu haljinu, pozorno ih sluša, trajno spominje i želi, da mu opet dođu.

Malobrojni ne mogu se još znatno posvetiti nauci, ali ipak izdavanje »Duhovnog Života« i »Gospine Krunice«, izdanja njihove naklade »Istine«, zatim nekoja znanstvena djela te rasprave i članci po raznim smotrama i časopisima pokazuju njihovo nastojanje, da i na tom polju rade prema duhu svoga reda i pođu tragom svojih prešasnika.

Kongregacija dominikanskih trećoretkinja pod nazivom Svetih Anđela Čuvara, utemeljena god. 1905. nastojanjem blagopok. o. A. M. Miškova od dva davno postojeća samostana Sestara trećoretkinja u Splitu i Šibeniku te od novog samostana-zavoda u Korčuli, koji je kuća-matica za svu Kongregaciju, a podigao ga je spomenuti blagopok. o. Miškov blagodarnim prinosima preuzv. biskupa Strossmayera, Posilovića, Krapca i Bauera, razvija danas u raznim mjestima po Dalmaciji te u Zagrebu s lijepim uspjehom svoj mnogostruki rad. Redovnice se posvećuju prema zamisli svog blagopok. Osnovatelja odgoju i poučavanju djevojaka u kršćanskom i narodnom duhu, zatim dječjim zabavištima, dvorenju iznemoglih staraca i starica te drugim dobrotvornim djelima.

Tako ovim, što je navedeno, onda širenjem Trećeg reda među svjetovnim osobama, promicanjem pobožnosti presv. rozarija sa svim njezinim ograncima (Bratovština presv. rozarija — Vječno rozarije — Živo rozarije za odrasle — Mladi kruničari i ml. kruničarke), širenjem dviju već spomenutih bratovština presv. Imena Isusova i Anđeoske vojske te zadnjih vremena nastale bratovštine bl. Imelde za prvopričesnike(ce), vođenjem drugih nekojih vjerskih udruženja i predavanjem vjeronauka u nekim mjestima na srednjim i osnovnim školama sinovi (i kćeri) sv. Dominika rade i danas u hrvatskim zemljama prema cilju, što im ga je nazad više od sedam vijekova odredio njihov sv. Utemeljitelj: da rade ne samo za svoj spas nego i za spas svoga bližnjega.

O. Antonin Zaninović, dominikanac.

»Bog, da spasi vjernike od zaraze krivovjerstva, koje je nemilosrdno haralo u dvanaestom vijeku, pošalje Dominika Guzmana, to pravo čudo žara i kreposti, po kojemu podigne slavnu vojsku apostolâ, koja kroz vjekove poput zasađenog stabla u Crkvi, uzmnoži i raširi svoje grane, noseći posvuda bogate plodove vječnog života. I danas, kako i u vijeku ovog jakog pobornika vjere, zrak, zaražen svakom vrstom predrasuda i zabluda, okužuje duhove i žalosno ih upropašćuje. Ali i danas opstoji sigurna zaštita protiv zasjeda sotone i zabluda krivovjernih sljedba: Red sv. Dominika, koji i danas, kako i u danima velikog Patrijarha, pruža siguran zaklon protiv uzburkanih valova zabluđelog čovječanstva.«

Papa Benedikt XV.
u svome Pismu vjernicima.

* * *

»Moćna sredstva, koja je sv. Dominik s tolikim uspjehom upotrebljavao, potrebita su i danas; više no igda trebamo propovjednika, više no igda nužno je, da se Crkva služi znanošću i da njezini branitelji crpe znanje božanskih i ljudskih stvari na sveučilištima i u nauku.«

J. Guiraud u svome »Životu sv. Dominika«.

Sv. Dominik i liturgija

Kada je Krist ustanovio svoju crkvu, naredio nam je da Boga slavimo i da mu se molimo, no nije nam dao nikakvog obrednika, kojeg da se držimo pri službi Božjoj. Pred kršćanstvom nalazimo židovske vjerske običaje i mnoge vjerske običaje poganskih naroda. Prvi kršćanski svećenici uzeli su u vršenju svoje vjerske službe gotovo sve ceremonije koje su vladale u židovskim sinagogama, a vjerojatno nešto od pogana, a nešto su sami uveli i improvizirali. Kada je crkva u 4. vijeku postigla svoju slobodu, dobilo je javno bogoslužje novog elana, pak susretamo iza tog vremena na istoku sirsku i aleksandrijsku liturgiju, a na zapadu rimsku, galikansku, mozarapsku, ambrozijansku i keltsku. Glavna dva tipa javnog i službenog kulta Bogu na kršćanskom zapadu, dotično glavne dvije liturgije, bijahu rimska i galikanska. Rimska se proširila u glavnom po Italiji, a galikanska po prekoalpskim zemljama, a osobito u Galiji (Francuskoj), i zato se zove galikanska.[1]) Rimska liturgija sve je više prodirala, pak za Pipina Maloga bi uvedena u Francusku (Franačku). No kako je u Francuskoj gotovo svaka crkva uz galikamsku liturgiju imala svoje lokalne običaje, to uvođenjem rimske liturgije stvori se na franačkom dvoru jedan novi, mješoviti tip liturgije. Ova mješovita liturgija proširi se po cijelom franačkom carstvu, pak dođe i do Rima istisnuvši tu stare rimske običaje; i tako rimska liturgija od 11. vijeka nije drugo doli franačka liturgija, koju bi bio kompilirao Alkuin Helizahar i Amalarije. No iza 11. vijeka razvi se u pojedinim mjestima neka sloboda i raznolikost, pak tijekom vremena poprimi rimska liturgija još neke druge promjene i pojednostavljanja, dok napokon iza 16. vijeka ne primi definitivno današnji izgled.

Sv. Dominik živi u doba (1170—1221) kad je već provedena u crkvi franačka liturgija, nazvana rimska, i kad su se u liturgiju uvlačile lokalne osebujnosti. Dominik, koji je bio muž duboke ljubavi Božje, koji je uvijek svoje oči upirao k nebu i koji je sve od neba čekao, vazda je nalazio u molitvi najveću utjehu i nasladu. U rođenoj zemlji sv. Dominika, u Španjolskoj, bio je tada razvijen liturgijski sjaj, i baš sv. Dominik postavši svećenikom ulazi u zbor regularnih kanonika u Ozmi, koji su živjeli pod jednim krovom i pod regulom sv. Augustina, a bili su posvećeni svojoj crkvi i službi Božjoj. Žarka duša Dominikova tu se je još više žarila pri vršenju službe Božje u hramu Božjemu oko oltara. Kao kanonik u zajedničkoj koralnoj molitvi svetih obreda u crkvi ćutio je Dominik blizinu Boga i osjetio je moć onih svetih čina u svojoj duši; a znao je da ista sila onih obreda djeluje spasonosno na duše vjernika i privlači ih k Bogu, i tako vidi u liturgiji sredstvo za spas duša. Kad je kasnije utemeljio Red Propovjednika, prenio je ovaj duh zajedničke svečane molitve i svečanih obreda u crkvi u ovaj svoj Red, i tu vlastitost regularnih kanonika uzeo je kao vlastitost svoga Reda, pak se ne čudimo kad on

[1]) Ova nema ništa zajedničko sa heretičkim galikanizmom, što ga je u 17. v. stvorila oholost francuskog nacionalnog osjećaja.

svojoj braći govori: »In religione canonica perseverate« — ustrajte u kanoničkom Redu. Njega nije smetalo da sa duhom aktivnog apostola združi zajedničku liturgijsku molitvu. On je sam rado obavljao te obrede i svojim glasom ukrašavao. Sestra Cecilija, njegova suvremenica, pripovijeda nam da je sv. Dominik imao jaki i sonorni glas, te je katkada išao po koru opominjajući braću riječima i djelom, da dobro i pomno pjevaju i psalme recitiraju. Tu ljubav za što bolji uspjeh liturgijskih čina postigao je sv. Dominik u zboru regularnih kanonika, gdje je imao prigode da se izvježba u svetoj liturgiji. Stjepan de Salagnac (13. v.) kaže: Dominikanac je kanonik po zvanju, monah po strogosti života, a apostol po službi propovijedanja. A jedan drugi pisac veli: Dominikanac je regularni kanonik, i kad bi kod njih iščezla liturgija, ne bi to više bio dominikanski Red. I zbilja baštinu što je ostavio sv. Dominik svome redu, naime liturgiju sa širim obujmom, dominikanci su zadržali kao svoju karakteristiku. U 13. v. išlo se je za pojednostavljenjem vanjske liturgije, no dominikanci, iako novi Red, ipak su se u tome držali kao stari Redovi: benediktinci, cistercite i premonstraćani. Taj smisao za svečanu liturgiju kod njih proizlazi iz kanoničnog duha sv. Dominika, jer dugo se je držalo dominikance kao kanonske ili regularne augustinijance. Zato dominikanci vjerni načelima svoga Reda i njihovog Utemeljitelja slijedili su drugo naziranje, pa stvoriše svoju bogatu liturgiju sa sjajnim ceremonijama, i imali su m o r e a n t i q u o (po starom običaju) cijelu seriju liturgijskih knjiga velikog obujma kao stari Redovi.

Evo ukratko povijesti njihove liturgije. Kako su se učenici sv. Dominika rastrkali po cijelom svijetu, to su se i razni strani elementi ušuljali u njihovu liturgiju. Generalni Kapitul g. 1228 naredi da se propovijednici i braća putnici moraju u časlovcu prilagoditi mjestu u koje dođu, dok kapitul od g. 1245 u Kölnu odredi četvoricu braće razne narodnosti da povedu jedinstvenu liturgiju u tekstu, pjevanju i rubrikama, koja će važiti za cijeli Red. Ova četvorica izgleda da nijesu stvorili jedinstvo, nego veću pomutnju, pak im kapitul u Londonu g. 1250 naredi da se ponovno sastanu u Metzu, i tu da se isprave sve razlikosti i da dadu Redu uzor knjigu iz koje će se prepisivati druge knjige za cijeli Red. I zbilja kapitul u Metzu g. 1251 potvrdi i zapovijedi da se jedan egzemplar pošalje u Pariz, a jedan u Bolonju. Čini se da je i ova redakcija samo djelomično zadovoljila, pak generalni kapitul u Budi (Ugarska) g. 1254 svu stvar povjeri novoizabranom generalu Reda Humbertu de Romanis,i ovaj nakon dvije godine dovrši ogromni posao. Kapitul u Milanu g. 1255, pak onaj u Parizu g. 1256 potvrdi redakciju Humbertovu, koja je imala 14 svezaka (Le gros Livre); a ova velika knjiga čuvala se je u Parizu u samostanu sv. Jakova, a danas se nalazi u arhivu dominikanskog generala u Rimu[1]). Napokon Papa Klement IV dne 7 jula 1267 potvrdi ovako kodificiranu liturgiju za cijeli Red. Otąd dakle postoji posebna dominikanska liturgija, koja se više nije mijenjala.

[1]) Jedan drugi egzempar iz 13. v. nalazi se u Britskom muzeju u Londonu kao Cod. Addit. 23935.

Humbertova radinost nije bila neka reforma, već radije neko normiranje i uspostavljanje jednog uzor-kodeksa za cijeli Red. Sistematičke promjene i novosti nije uveo, već se je zadovoljio da ustali običaje pariške crkve, kojoj je on već duže vremena pripadao. Ova

Bl. Djevica Marija sa sv. Dominikom, Matejem, Jakovom i Julijanom. (Rad domaćeg slikara Nikole Božidarevića (1513.) (Dominikanski kapitul, Dubrovnik).

dominikanska liturgija nije uglavno drugo doli rimska liturgija, osobito u pjevanju, koja se je uvela u Franačkoj, u 8. i 9. vijeku, iako ima u njoj promjene iz običaja mnogih drugih crkava, osobito galikanskih, a napose iz pariške crkve, te nekih monastičkih i kanoničkih Redova. Budući da dominikanska liturgija, nasuprot od današnje

rimske liturgije, nije do danas primila nikakovu bitnu promjenu, to, kako zgodno opaža jedan pisac, crkva u njoj posjeduje danas jedan časni spomenik stare rimske liturgije.

Dominikanska liturgija svojom savršenošću i jedinstvom mnoge je osvojila te su neke ustanove poprimile neke njezine dijelove, a viteški njemački red gotovo ju je svu poprimio.

Zaslugom dakle sv. Dominika i njegovog Reda sačuvao se je u katoličkoj crkvi ovaj cvijet na oltaru Gospodnjem, koji sa drugim cvjetovima, iako različan, dava uvijek jednu posebnu milinu u jedinstvu Crkve. Ova liturgija sačuvala nam je mnogi divni napjev, mnogu simboličnu sliku, mnogi značajni kret, mnogi pobudni tekst i duhovski smisao. Tu jedinstvenu različnost opažamo pri tihoj dominikanskoj misi, u časlovcu, po razim ophodima, pri obredima Velike sedmice, a osobito pri veličanstvenoj misi u trojicu koja je puna čara i sjaja, te stoji nekako između današnje rimske mise u trojicu i biskupske pontifikalne mise.

Čim dominikanac stupi na oltar da čita tihu misu, odmah zapažaš da to nije ovaj isti obred kojim se služe ostali svećenici, jer odmah na početku mise ulijeva vino u kalež i čini pripravu za prikazanje — što bi bio motiv galikanske liturgije — zatim na stubama govori za ministrantom sasvim druge riječi negoli je to u današnjoj rimskoj liturgiji, na prikazanju jednim činom prikazuje kruh i vino, i ista je pričest nešto različita. Čuješ li moljenje časlovca nikada nećeš zapaziti dvije antifone iza doksologije psalma, a na večernji je antifona samo iza zadnjeg psalma osim na Božić. Od Uskrsa do sv. Trojstva moli se samo jedan nokturn. Uz ove ima još mnogo drugih razlika od rimske liturgije.

Otkada postoji dominikanska liturgija (13. v.), hrvatski je narod gledalac ove liturgije, jer već u 13. v. dođoše dominikanci u naše krajeve. Kako naš hrvatski narod duguje sv. Dominiku mnogu ugodnu stranicu svoje povijesti, to mu mi Hrvati dugujemo harnost i na ovome, što je našu liturgijsku pozornicu obogatio jednim novim prizorom, koji godi našem oku i dušu nam napunja posebnim vjerskim zanosom i osjećajem. Tako naš narod posjeduje uz običnu rimsku, pa glagolsku i istočnu (unijatsku) liturgiju još i posebnu dominikansku liturgiju.

O. dr. Vinko Kuničić.

»Na sjevernom brežuljku Segovije, kamo ne dopirahu gradske zidine, Dominik bijaše otkrio jednu samotnu spilju kao stvorenu za pokoru i razmatranje. Tu u blizini postavi temelje samostanu, kojemu dade ime sv. Križa. Dok su gradili taj priprosti samostan, budući je Svetac ljubio jednostavnost, pretvori spilju u noćnu bogomolju. On je, naime, običavao posvetiti dio noći molitvi i drugim duhovnim vježbama. Dan je poklanjao ljudima: propovijedao je, putovao i vršio ostale poslove, a kad bi zapalo sunce i svakoga pozivalo na počinak, i on bi ostavio svijet i tražio u Bogu okrepu duši i tijelu.«

H. Lacordaire u životopisu Sveca.

Neugasiva luč

Bilo je to svršetkom godine 1169, kada je jedna mlada, ugledna gospođa rano — rano podranila. Lice joj se sjalo od miline, na usnama titrao joj dašak svjetlosti — sva njezina pojava odavala je nešto nebeska, nadnaravna. Bila je udata za isto tako svetog i plemenitog muža iz plemičke obitelji Guzman. Ivanica i Srećko, tako se zvahu,

S.V. DOMINIK
Utemeljitelj Propovjedničkog Reda

od svojeg blagoslovljenog braka imađahu već dva sina, Antuna i Manesa. Vruća njihova želja bijaše, da imadu i trećega. Oni bi svu trojicu posvetiti Bogu u svećeničkom staležu. I evo zašto je ona vrla gospođa rano podranila. Uputila se naime iz svog mjesta Kalaroge u nedaleko seoce Silos. Tu je pohađalo mnoštvo svijeta grob sv. opata Dominika. I događala su se mnogobrojna čudesa. Tom namjerom, tim ufanjem klekla je jutros i Ivanica Guzman i vruće — vruće mu je svoju želju kazala. Puna nade, puna ufanja vratila se kući.

Svoju radost očitovala je i svom mužu Srećku. Ali kako se prestrašila, kad u snu ugleda, da se iz njezina krila trže pas. Letio je hitro — hitro. Još je veći spopade strah, kad u gubici istog spazi glavnju ognja i kud leti sve užiže, sve pali. Taj je silni strah duže vremena trajao, jer je ona pas prošao čitavim svijetom i čitav popalio. Kad se trgla od sna drhtala je od straha i dugo je razmišljala, što bi značio. Značenje njegovo točno je razumjela godine 1170, dakle nakon devet mjeseci, kad se iz njezine utrobe mjesto psa trže dijetešce. Sretna mati sigurna je bila, da ga je isprosila po zagovoru ugodnika Božjega i iz zahvalnosti prozove ga istim imenom — Dominik. To bi značilo — Domini canis — psić Gospodnji.

Ovim proročkim imenom značenje bi odgonetnuto. Dominik će naime u svom srcu imati glavnju ljubavi Božje i sve sile uložiti da s njom zapali cio svijet, sve ljude. I to ne samo za svojega vijeka, već za sve vjekove. To je on i ostvario, kad je ustanovio najprije ženski, pa muški red. Ali je htio da glavnjom ljubavi Božje užge sve ljude i sve staleže u svijetu. To je i oživotvorio, kad je ustanovio treći red pokore.

Tako je radio sv. Dominik po svojim sinovima i kćerkama kroz sve vijekove svugdje, pa i u našoj domovini. A kako to biva? Biva odgojem mladeži jednog i drugog spola, njegovanjem bolesnih, nevoljnih, potrebnih po bolnicama, ubožištima, sirotištima. Biva perom, da njegovi sinovi, osobito u zadnje vrijeme izdavaju naučne knjige, šire među pobožni puk molitvenike, glasnike.

Osobito ovo biva propovijedanjem. Propovijedanjem je sv. Dominik najviše zapalio svijet ljubavlju Božjom. To je htio da tako rade i njegovi sinovi. I oni su zdušno vršili i radi toga dobili časno ime — Red Propovjednika. Kod nas to biva osobito pučkim misijama. Od godine 1880. obavili su po čitavoj našoj domovini do 900 misija. To znači da je tijekom njihovih misija primilo svete Sakramente ispovijedi i pričesti preko milijun ljudi.

Sv. misije su još i iz ovoga prava blagodat: U njima se dobri učvrste u dobru, a zli i opaki obrate na pravi put spasenja. Treba biti u misijama i saznati, kako ljudi grnu na propovijedi i ispovijedi. Osobito oni, koji odavna nijesu zavirili u crkvu, koji se ni ne spominju, kad su zadnji puta bili na sv. Sakramente. Sv. Misije najbolje su sredstvo, da se čitava župa obrati i posveti.

Pronicavo oko svetog Dominika uoči da će po njegovom i njegovih sinova odlasku, opet rovariti duhovni neprijatelji i privesti vjernike na krivovjerja, na grijeh. Zato će im pružiti moćni lanac, koji će ih držati privezane uz sv. vjeru, uz krijepost i po njihovom odlasku. Zato i ustanovi sv. Rozarij. Istim se sredstvom i danas služe njegovi sinovi u misijama. Svugdje ustanovljuju Bratovštinu sv. Rozarija i u nju hrle na hiljade. Zamislimo, da se kroz zadnju godinu začlanilo dvadeset i dvije hiljade. Ako ovima pripojimo članove Vječnog Rozarija, žive krunice, a onda moramo zaključiti kakvu je luč zapalio sv. Dominik, da sve prožme u ljubavi Božjoj.

I radi svega toga sveti je Dominik jedna od najsvjetlijih luči na obzorju katoličke crkve. Sigurno je takova luč pred prijestoljem Gospodnjim. Baš se ova luč očitovala pred 700 godina, kad ga je 1234 Grgur IX. proglasio svetim. To mi svečano i štujemo ove godine. Ali molimo ujedno sv. Dominika, da bi njegova luč svijetlila još većim, svijetlijim, još sjajnijim zrakama svagdje, a osobito u našoj domovini.

O. Lujo Matijaca.

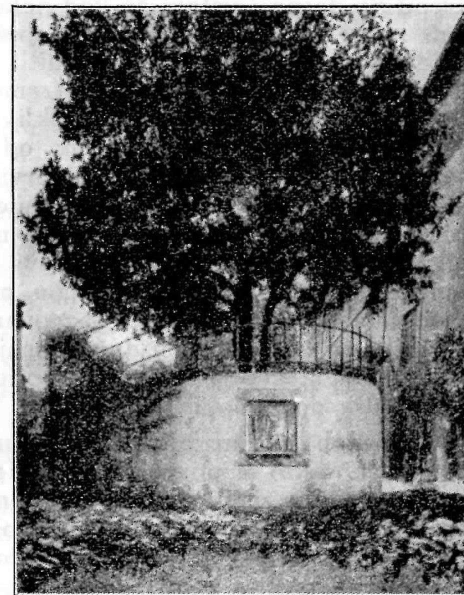
Sveti Dominik

U moje novembarske noći,
Dok žuč se u dušu mi toči,
U sanje mi dolazi,
Ko dobri duh prolazi.
Kao u nekoj ekstazi,
Po zemlji ko da ne gazi,
I svoje nebeske oči
U zvjezdanu baca visinu,
I spušta u svoju nutrinu.
Nevin ko dijete, ko anđeo svet,
Pjesnik i mistik — asket.
Pojava Njegova lirska je pjesma,
Život Mu: molitva, trapnja i rad
— Nije znao za pad.
Bio je apostol. Gromka Evanđelja trublja.
Oko svijeta. Plamsava Kristova zublja.
Tvrdi stup vjere. Drugi Preteča.
Sinovi Mu bjelinu u život prenašaju,
Za sve se dobro zanašaju,
Dok globus u sivo tone
Riječi im zanosno zvone.
Još ključa prastara česma;
Iz sedamstogodišnjeg panja
Izbijaju mladice novoga granja.
Bezboštva neman prijeteća
Hoće da vjeru nam pređa
Na zemlju obori —
Sinovi Njegovi podmeću leđa,
Da zgrada se Božja ne sori;
I Krunice svete pobožnost
Ubija ljutu bezbožnost.

Mate Blašković.

Naranča sv. Dominika[1]

Tiho je na Aventinu. Kao da pod njim ne teče Tiber i ne buči veliki Rim. Benediktinski samostan sv. Anselma ovio se zelenilom, čuvajući blago anđeoskih melodija, a vile velikaša opasale se zidom, da se ograde od pogleda znatiželjnih prolaznika. Oblaci se na nebu igraju sa suncem i na žutkastoj cesti pojavljuju se naše sjene i iščezavaju. Koliko se je puta isto ovako poigravalo sunce i sa sjenom sv. Dominika, kad je, ovim istim putem silazio svojim sestrama u

Naranča, koju je svojom rukom zasadio sv. Dominik u klaustru samostana sv. Sabine

sv. Sikstu. I vjetar je napuhavao i podizao i svečev crni plašt, kao što sada napuhuje plašt oca Josipa, našega vodiča. A pod tamnim plaštem bjelasala se isto ovako bijela vunena odjeća. I moguće je bilo upravo ovakovo proljetno jutro, kada je sv. Dominik nosio sestrama malu, dragu i radosnu vijest: nikla je naranča, koju je on usadio. A malo je okasnio onoga dana, jer je tako dugo gledao u ona dva mala zelena listića. I nije li on onoga jutra udahnuo onoj nježnoj proklijaloj biljčici snagu, da se odhrva vjekovima?

[1] U mjesecu ožujku ove godine održavao se u Rimu međunarodni kongres dominikanskih trećoredaca. Tamo je išla i skupina naših hrvatskih hodočasnika među kojima se je nalazila i naša poznata književnica Štefa Jurkić, koja u ovom sastavku donosi svoje dojmove pred narančom, koju je svojom rukom zasadio u samostanskom vrtu uz baziliku sv. Sabine sam sv. Dominik. Naranča je i danas bujna i plodna te je ona svim posjetiocima rimskih dominikanskih mjesta jedna od najdražih uspomena.

Čudna je to stvar: svetac usadio drvo, drvo raste i ono je, što nam osta najživlje iza njega. Življe i od onoga mramornog groba u Bolonji, življe od svih relikvija, pa i od zidova, među kojima je nekada odzvanjao glas sveca, sa svijetlom na čelu.

Naranča sv. Dominika! Pa gdje je? Sigurno je i ona opasana zidom, dok joj stoljeća nenaudiše. Da, nije ni Aventin uvijek bio ovako tih i miran. I do njega je dopro odraz svega, što je trpio gordi Rim. I on je osjetio, kada su se poskidali križevi i mač se okrenuo prema Vatikanu. A tko je onda očuvao naranču sv. Dominika?

Naš vodič skrenu na desno i ustavi se kod nekog jednostavnog ulaza. Ali zašto mu radost prosja u očima i obasja cijelo lice? Hoće li nam pokazati skriveno blago i iznenaditi nas nečim velikim?! — U polutamnom smo predvorju i naziremo velika zagonetna vrata... A kada se otvoriše, ote se usklik — sv. Sabina! Jedna od najstarijih kršćanskih bazilika. I jedna od najljepših. Kao da je njezin sagraditelj otvorio srce jednoga od prvih kršćana i svu kršćansku radost i jasnoću pretvorio u oblike, linije i svijetlo. Ah, to svijetlo! Propuštaju ga tanke pločice od žutoga mramora na velikim prozorima. Ali ne, ne dalje o sv. Sabini, ovi reci posvećeni su naranči sv. Dominika. Za to se ne zaustavljam ni u onoj maloj sobici, sada kapelici, gdje se je sv. Dominik razgovarao sa sv. ocem Franjom. Duboku ozbiljnost unese nam u duše i onaj sirotinjski uređeni prostor, gdje su nekada sveci održavali kapitul i gdje se čuvaju relikvije velikih duša dominikanskog reda.

Napokon, nekoliko stuba, pa mala vrata i eto nas u vrtu. Procvalo je proljetno cvijeće, niklo je povrće, a uza zid su prislonjena naranČina stabla. Ali, ona nije među njima. Ona, naranča sv. Dominika, stoji sama, opasana željeznom ogradom. Koliko i koliko je crno-bijelih spodoba stajalo već pred ovom narančom! I koliko se je ruku već sagibalo, da odignu sa zemlje opali list, jer nije dozvoljeno kidati lišće sa stabla. Uzbuđenje puni dušu i ona se napreže, da prodre kroz vjekove i da obuhvati svjetove. Koliko je ovakovih žilavih listića prosuto po svijetu!...

Daleko tamo, na protivnoj strani kruglje zemaljske, sestra misionarka, spremajući se na počinak, moguće prinosi sada svojim usnama ovakov listić i po njemu crpe snagu za sutrašnji dan...

Negdje umire stari redovnik i u svojoj mršavoj ruci stišće uz krunicu posivjeli već listić i šapće: »Sveti moj oče Dominiče, smiluj mi se!«... A ona ista ruka, koja je ovdje davno posadila u zemlju onu malenu narančinu košticu, spustit će se i na oči umorne redovnice i umirućeg redovnika. Redovnica će se probuditi s obnovljenom pripravnošću na žrtvu, dok stari redovnik ulazi u život vječni.

A naranču na Aventinu, naranču sv. Dominika — neka je Stvoritelj još dugo obnavlja!

Šteťa Jurkić.

Zagrljaj dvaju Utemeljitelja

Jednoga jutra, na izmaku godine 1215. u predvorju velebne bazilike sv. Petra u Rimu sretoše se dva čovjeka nepoznata jedan drugome. Prvom, u bijeloj redovničkoj haljini, i na licu se opažao odraz plemićke krvi, što mu je u žilama tekla ,a drugi zaogrnut priprostom haljinom, konopcem pripasan, bio je sin bogatog trgovca iz Asiza. Prvi, stariji, za kakovih 12 godina od drugoga, svoju je znanost i izobrazbu stekao na univerzi, a ljubav je crpio iz Isusova Srca; drugi pako iz samoga Križa našao je i evanđeosko siromaštvo i serafsku ljubav. Prvi se zvao Dominik, a drugi Frano. Oba su dakle bila raspaljena božanskom ljubavi. One noći i jedan i drugi u zanosu molitve imali su čudnovato viđenje. Vidjeli su rasrđenog Spasitelja, kako hoće, da grijeha radi, uništi cijeli svijet, a Božja Majka kako ga ustavlja, neka bi se smilovao svijetu, predstavljajući mu dva čovjeka, koji bi bili posrednici među Bogom i ljudima, svijet obratili i s Bogom ga pomirili. Oba su to vidjeli i u jednome od dvojice sebe upoznali, dočim im drugi bio nepoznat, ali se onog jutra sreli i odmah upoznali, a srcem se zaljubili, pa kao već davno poznati, jedan drugome dotrčali, zagrlili se, izljubili. Prvi će drugome: »Ti si moj drug, skupa ćemo ići, budimo složni i niko nam ne će odoljeti!«[1]

Bile su to dvije nadnaravne crkvene sile, što se u ovim svetim muževima zagrliše, na obranu Kristove zaručnice: Evanđeosko siromaštva i Božja Riječ. Frano određen od Boga, da vojuje protiv prevladajućih strasti pokvarenog svijeta, imao je dubokim siromaštvom satrti pohlepu za prekomjernim bogatstvom, a poniznošću zaokrenuti vratom paklenoj oholosti, što je bila svijetom zavladala ,pa zato svoj red nazove »Malom Braćom«. Dominika pako Providnost odredi ,da povrati Crkvi sjaj, potamnjen zlobom i krivim naucima heretika i odmetnika, ustanovi red ,koji će propovijedanjem i naučavanjem braniti, širiti i tumačiti objavljenu Istinu, pa zato i nazvan »Red Braće Propovjednika«, ili kako ga kasnije nazvaše »Red Istine«. Oznaku dvaju redova divno u samo tri retka izrazi neumrli Dante Alighieri: »L'un fu tutto Serafico in ardore, — L'atro per Sapienza in terra fue, — Di Cherubica luce uno splendore«.[2]

Obojici je jedan cilj, naime, cijeli svijet Kristu predobiti, i ako su im različita sredstva, kako je to krasno u jednoj svojoj pjesmi izrazio naš pok. subrat o. J. Oreb († 1897.): »U zagrljaju svome muževi sveti, — Ogrliste tisuće sinova; — Koji svijet cijeli žrtvujuć segrle, — Da ga pomire sa svijetom duhova«. — Zajedno ih je nebeska Kraljica svom Sinu prikazala i, dok je Dominik na podnožju Pirineja, u samostanu Naše Gospe od Prulja postavljao temelje svome redu, Frano je na podnožju Apenina, kod Naše Gospe od

[1] Gerard de Frachet. Vitae Fratrum. l. I. c. 1.

[2] Dante — Paradiso XI. 27. »Jednom srdce ka Serafu krilo — a postao drugi s premudrosti — Kerubinsko na zemlji žarilo«. Prijevod F. T.

anđela postavljao temelje svome, kako zgodno opaža o. Lacordaire. Obojici je drevno svetište Božje Majke bilo skromnim i svetim temeljnim kamenom, na kojemu podigoše svoje velebne zgrade. Oba u Vječnom Gradu udariše početak ostvaranju svojih ideala, odoše kod S. O. Pape, da isprose potvrdu svojih redova; obojicu je Inocent III. s početka odbio ,ali uslijed nebeske opomene opet primio; napokon isti Papa Onorije III. oba je reda potvrdio, a Grgur IX. osobni im prijatelj, jednog i drugog kanonizirao, i u broj svetaca uvrstio.

Susret sv. Franje i Dominika. (Naslikao bl. Anđeliko)

Iz hreka jednog i drugog proklijale po dvije uvijek jednake mladice, Toma i Bonaventura, Albert Veliki i Roger Bacon, Antun i Vinko, Klara i Kate Sijenska. Franjevci i Dominikanci našli se skupa na Kolumbovim lađama ,da u novom svijetu zasade Križ i unesu luč evanđeoske prosvjete; našli se skupa u Lepantskoj bitci, pod žaštitom Božje Majke, na obranu kršćanstva, a sve to bili su plodovi njihovog prvog zagrljaja. Njihov cjelov, zaključuje o. Lacordaire, ostane na ustima njihovih sinova od koljena do koljena, tako da i danas kao neko novo i mlado prijateljstvo spaja dominikance i franjevce.

Lijep je prizor, kad svake godine u Rimu, pa i drugdje, gdje žive franjevci i dominikanci, 4. kolovoza i 4. listopada daju javni dokaz svog stoljetnog prijateljstva. Na blagdan naime Sv. Dominika braća franjevci idu k dominikancima, da u crkvi obave svu službu, s njima se nađu na zajedničkoj trpezi, pa onda složnim glasom zapjevaju: »Serafinski Frano i apostolski Dominik, oni nas naučiše tvoj zakon, Gospodine«. To se isto obnavlja na blagdan Sv. Frane, kad dominikanci idu k franjevcima.

Sretna prošlost i sadašnjost međusobnog prijateljstva dvaju redova pružaju opravdanu nadu još sretnije budućnosti, na utjehu i korist Kristove Crkve, kojoj su Dominik i Frano posvetili sve svoje sile sav svoj život ,a za koju se kao hrabri junaci kroz vjekove bore i njihovi sinovi. *K.*

Pjesnik Dante slavi sv. Dominika

Besmrtni pjesnik Dante Alighieri u svojoj velepjesmi »D i v n a g l u m a« (»Divina Commedia«) opjevao je sve važnije zgode i svoga vlastitog života i svega i tadanjeg i prošlog vremena, te je po tome ta velepjesma snažni i umjetnički odraz vjerskih, kulturnih i socijalnih prilika mnogih stoljeća. U njoj je pjesnik dao odlično i važno mjesto opisu pojave i ličnosti sv. Dominika. Taj se opis nalazi u XII. pjevanju trećeg, dotično zadnjeg dijela »D i v n e G l u m e«, to jest u »R a j u«. Odlomak, što ga niže donosimo, opisuje prizor, kad sv. Bonaventura, franjevac — kao za uzvrat, što je u prethodnom, XI. pjevanju, sv. Toma, dominikanac slavio njegovog Patriarha, sv. Franju — slavi sada Utemeljitelja Propovjedničkog Reda, sv. Dominika. Naš je odlomak uzeti iz hrvatskog prijevoda Danteova neumrlog djela »Divina Commedia«, što ga je pod naslovom »Divna Gluma« izradio kotorski biskup mons. Franjo Uccellini-Tice. Čitatelji će bez sumnje već iz ovog malog, ponešto doista težeg, ali inače krasnog i slikovitog odlomka, moći da naslute i osjete veličinu i polet velike Danteove duše u ovom njegovom remek-djelu.

Iz XII pjevanja »Raja«

Otkle blago povjetarce kreće,[1])
Da raspupi pomlađene grane,
Čim Evropa svane na proljeće;
Ne daleko od primorske strane,
Iza koje — s golema prostora —
Sunce katkad svim ljudma zapane,
Zasjela je sretna Kalaroga[2])

[1]) Pjesnik hoće tim riječima da označi, kako je Dominik potekao iz Španije (»Otkle blago povjeatrce kreće«), te time daje naslutiti da, kao što blago povjetarce oživljuje u proljeće prirodu, tako je i Dominik svojim propovijedanjem unio pomlađeni Kristov duh u grešno čovječanstvo.

[2]) Kalaroga, u pokrajini Ozmi, rodni je grad sv. Dominika. Taj je grad bio pod zaštitom kralja Kastilije, čiji je grb bio podijeljen na četiri polja sa dvije kule i dva lava izmjenično (»Gdje lav s lijeve dol' je, s desne gora«).

Pod okriljem mogućega štita,
Gdje lav s lijeve dol'je, s desne gora.
Ona rodi kršćanstvu čestita
Ljubovnika, borioca sveta,
Blaga svojim, vragom strahovita.
I tek duša bila mu začeta,
Sjajnu takom milošću, da mati
Vidje kroz san budućnost djeteta.[3])
A kada se, vjenčan s vjerom, vrati[4])
S krsnog zdenca, gdje ih riječ vezala,
Da će drug se za druga starati,
Žena, koja njemu kumovala,
Kol' njegova, tol' mu sljedbenikâ[5])
Divna djela u snu upoznala.
A da sliku odrazi prilika,
Duh bi poslan, te mu ime dao
Kô i bio, Gospodnjeg dvornika.[6])
Zvan bi Dinko; a dim o njem, kao
O radiši biranom od Krista,
E bi Kristov gojio vrtao.
I bì pravi teklić-dvornik Krista
Jer, što srce ražga mu najprija,
Bila ljubav k prvom svjètu Krista.[7])
Češće klečeć našla ga dadija,
Gdje bdi mučke, kanda kazat htio:
Baš za ovo na svijet sam dospija.
Doista mu otac Srećko bio,[8])
A majka mu doista Ivana,
Ako tumač nije prevario.

[3]) Kako je dobro poznato, majka je sv. Dominika prije njegova rođenja usnila, da pod srcem nosi bijelo-crno psetance (odjeća budućih dominikanaca!) koje je, sa gorućom zubljom u ustima, imalo zapaliti cijeli svijet. Zato se i slika Svetac sa malim psom.

[4]) U lijepoj poredbi pjesnik nazivlje krštenje vjenčanjem, te kaže, da su tom prigodom Dominik i vjera obećali među sobom izmjenični rad i pomaganje (»Da će drug se za druga starati«).

[5]) Riječ »sljedbenika« odnosi se na sinove Dominikove, dominikance. Kuma je njegova pri krštenju, prema predaji, vidjela također na Dominiku dvije zvijezde: jednu na čelu, drugu na zatiljku. Prva je imala značiti propovijedanje Dominikovo, a druga njegovih nasljednika.

[6]) Dominikovo ime u latinskom jeziku (Dominicus) znači: »Gospodinov«. Pjesnik govori, kako je Dominik po svome životu bio odraz (»A da sliku odrazi prilika«) samoga Boga i pravi »Gospodnji dvornik«.

[7]) Isus je mladića, koji ga je pitao, što ima činiti, da se spasi — poslije mu je mladić rekao da vrši sav zakon Mojsijev — svjetovao (»svjèt Krista«) neka proda sve, dade siromasima i slijedi njega. Zato i slavi Dante Dominika, koji je velikodušno prigrlio siromaštvo. Poznato je naime, između ostaloga, kako je kao sveučilištarac prodao svoje vlastite knjige, koje su mu i te kako trebale, samo da pomogne bijednima.

[8]) Ime »S r e ć k o« u latinskom jeziku glasi »F e l i x«, što znači s r e t a n, a Ivana dolazi od riječi »Joannes«, što u židovskom jeziku znači »milost Božja«. Na Dominiku je doista značenje tih riječi došlo do potpunog izražaja.

Nè rad svijeta, gdje se tol' megdana
Sad za Tadom i Ostijskim dijeli,
Već jer prava zatravi ga màna.[9])

Posta brzo naučitelj veli,
Te bdit stao oko vinograda,
Što mah, kad je pudar[10]) loš, zabijeli;

A stolica, te bila nekada[11])
Pravednija s zaslužnim bogcima
— Nè s nje, dal' s tog, što se zlo tu vlada —

Ne šest mijenjat sa dvama i trima,
Nit nadarje prazno, nit desetu
— Što pripada pravom ubozima —

Već zaprosi dopust, da prot svijetu
Slijepom može borit se za sjeme,
S kog te dvaest četri ruže pletu.

Revnim znanjem oružan, zatijeme[12])
Taj poklisar apostolski mače,[13])
Kô slap, tišten vrelom visokijeme,[14])

I žestokom silom na handrače
Krivovjerske smažnije kidiše,
Gdje šikarje oprlo se jače.

Od njeg razni vrutci se razliše
Katoličkim vrtom, roseći ga,[15])
I tim mu se voćke povratiše.

[9]) Pjesnik napominje, kako je Dominik, težio za pravom, božanskim znanjem, dok je ostali svijet njegova vremena išao ili za bogatstvom ili za ispraznim znanjem. »Tadej« Alterota, Fiorentinac, učitelj u Bolonji, upotrebio je nauk za zlu svrhu, jer se je po njem nastojao obogatiti, a drugi marljivo učili knjige crkvenog i građanskog prava, što ih je sastavio Henrik iz Suze, biskup u Ostiji. (»Ostijski«) ali mnogi samo iz tašte slave

[10]) Pudar = vinogradar.

[11]) U ovoj i u dvjema slijedećim kiticama Dante nam prikazuje Dominika kao uzor kreposnog crkovnog života ne samo običnim vjernicima, nego i svećenstvu njegova vremena, od kojega su mnogi išli za blagom ne dijeleći siromasima ni ono, što su dužni bili (»Što pripada pravom ubozima«). Ali zato i rese Dominika na nebu »dvaest četiri ruže«.

[12]) »Zatijeme« = zatim.

[13]) »Mače« = maknu se, poteče.

[14]) Krasno ispoređuje Dante apostolski red Dominikov među krivovjercima sa obilnim vrelom vode, koja hoće silom da provali.

[15]) Riječima napokon »I tim mu se voćke povratiše« izriče Dante najveću pohvalu vrtu, po kojemu teku »vrutci« t. j. Dominikovi sinovi, koji »od njeg« potekoše. Dominiku i njegovim nasljednicima, kad cijeni da se je po njima u »voćke katoličkog vrta«, to jest u Crkvu Kristovu, povratio obnovljen život i svježina.

Našim dragim pretplatnicima, čitateljima i prijateljima!

Uvjereni smo, da smo ovim svečanim jubilejskim brojem »Gospine Krunice«, povodom sedamstogodišnjice kanonizacije sv. Dominika, ugodno iznenadili sve naše čitatelje. Lako mogu međutim oni razumjeti, koliko nas je stojao i truda i troška i rizika ovako svečano opremljeni broj našega glasnika, sa biranim naime prigodnim sadržajem, u povećanom opsegu, na finom papiru, sa brojnim ilustracijama. Nego, učini smo to u dubokom uvjerenju, da će nam, po svojoj mogućnosti, svi naši čitatelji i prijatelji u pomoć priskočiti. Zato i prilažemo, iznimno, ovom broju našu čekovnu uplatnicu, da se isključivo za tu svrhu njome naši dobri prijatelji posluže. Svaki, i najmanji darak dobro će nam doći. I za sam 1 dinar bit ćemo svakomu zahvalni.

Međutim, da se i mi s naše strane, donekle bar, odužimo našim vrijednim dobročiniteljima, odlučili smo onima, koji pošalju i malo veći prilog dostaviti slijedeće darove:

1. Tko pošalje 10 Din, dobit će lijepu SLIKU KRALJICE PRESV. KRUNICE, prikladnu za postavljanje u okvir.

2. Tko pošalje 20 Din, osim slike, dobit će i našu knjižicu »MISIJSKI VJENČIĆ«.

3. Tko pošalje 50 Din, osim slike i Vjenčića, dobit će također zanosno pisani životopis velikog mistika, bl. Henrika Suzona: »SLUGA VJEČNE MUDROSTI«.

4. Tko pošalje 100 Din, osim slike, Vjenčića i Sluge Vječne Mudrosti, dobit će još krasnu knjigu: »SV. KATARINA SIJENSKA«, rad naše poznate književnice Štefe Jurkić.

5. Tko pošalje 200 Din, osim slike, Vjenčića, Sluge Vječne Mudrosti, Sv. Katarine Sijenske, dobit će još znamenito djelo: »DUH DOMINIKANSKOG REDA«.

6. Tko pošalje 300 Din, osim slike, Vjenčića, Sluge Vječne Mudrosti, Sv. Katarine Sijenske, Duha dominikanskog Reda, dobit će također sva tri sveska »DJELA SV. TEREZIJE OD ISUSA«.

7. Tko napokon pošalje 500 Din, osim svega spomenutoga, dobit će također SVA DRUGA NAŠA KNJIŽEVNA IZDANJA.

8. A tko nas iznenadi i daruje još više?... Takvome ćemo se mi već znati odužiti, iznenadivši također mi njega JEDNOM POŠILJKOM, KOJA ĆE GA TRAJNO SJEĆATI NAŠE DUBOKE ZAHVALNOSTI.

Pretplatnici, čitatelji, prijatelji, mi smo eto učinili sve, što smo mogli, dajte, učinite i vi što možete.

Već unaprijed na svemu iskrena i topla hvala, a dobri Bog svima stostruko odvratio!

UREDNIŠTVO I UPRAVA »GOSPINE KRUNICE«.

Odgovorni urednik o. Sibe dr. Budrović, Zagreb, Kažotićev trg 4.
Tisak knjigotiskare Braća Kralj